

L. M. G A T O V S K I

**NSVL
RAHVAMAJANDUSE
TAASTAMISE JA
ARENDAMISE
VIISAASTAKU
PLAANIST**

RK

POLIITILINE KIRJANDUS
TALLINN 1947

L. A. GATOVSKI

SUNDEKSEMPLAR

NSVL

RAHVAMAJANDUSE
TAASTAMISE JA ARENDAMISE
VIISAASTAKU PLAANIST
1946 – 1950

RK

„POLIITILINE KIRJANDUS“
TALLINN 1947

13763
A-16325

I

NSVL MAJANDUSLIK PÕHIÜLESANNE

Stalinlike viisaastakute jooksul tegi Nõukogude rahvas kommunistliku partei juhtimisel lõpu meie maa sajandeid väldanud mahajäämusele ja muutis meie riigi võimsaks sotsialistlikuks riigiks. Kommunistliku partei poliitika — industrialiseerimise ja kollektiveerimise poliitika — on meie maal loonud kõige eesrindlikuma tööstuse, kõige suurema ja mehhaniseerituma põllumajanduse maailmas. Tänu sellele saavutas Nõukogude Liit maailma-ajaloolise võidu Suures Isamaasõjas.

Lenini-Stalini partei tark juhtimine ja nõukogude korra määratu suured eelised on kindlustanud sotsialistliku tootmise erakordselt kiire tempo. Mitte kunagi varem pole inimsoo ajaloos ega ühelgi teisel maal maailmas olnud säärast tootmistõusu tempot, nagu seda saavutati stalinlike viisaastakute vältel meie sotsialistlikul kodumaal. Piisab sellest, kui mainida, et meie suurtööstus tootis 1940. aastal umbes 12 korda rohkem kui tsaari-Venemaa suurtööstus 1913. aastal. Kapitalistlikes maades aga pole tööstustoodang selle ajavahemiku jooksul peaaegu üldse kasvanud.

Tööstustoodangu üldmahult jõudis Nõukogude Liit sõjaeelseil aastail Prantsusmaast, Inglismaast ja Saksamaast ette ning asus esimesele kohale Euroopas. Meie tööstuse ületasid toodangult ainult Ameerika Ühendriigid. Seega asus NSV Liit oma tööstustoodangu suuruselt teisele kohale maailmas.

Tööstuse tehnika alal jõudis meie sotsialistlik maa kõigist kapitalistlikest maadest ette ja asus esimesele kohale maailmas. Kuidas see saavutati? Nõukogude korra

eelised võimaldasid meil kõige lühema aja jooksul luua täiesti uue esmaklassilise tööstuse. Selle grandioosse ülesehitustöö käigus varustati tehased, vabrikud ja kaevandused uusimate tehniliste seadeldistega, moodsate masinate ja tööpinkidega. Kapitalistlikes maades aga oli tööstuse uue tehnikaga varustamine väga nõrk ja käitistes püsisid vanad, aastakümnete eest sinna paigutatud seadeldised ning masinad.

Samasugune oli olukord ka põllumajanduses, mis on NSV Liidus täiesti ümber ehitatud kolhooside ja sovhooside baasil. Kolhoosid ja sovhoosid rajanevad sotsialistlikul omandusel. Nad on kõige suuremad põllumajanduslikud ettevõtted maailmas. Väikeste talumajandite ühendamine kolhoosideks on loonud kõik vajalikud eeltingimused meie põllumajanduses moodsate kõrge tootmisvõimega masinate — traktorite, kombainide jt. — laialdaseks rakendamiseks. Kapitalistlikes maades aga, kus põllumajandus kannab eromanduslikku iseloomu ja kus on laialdaselt levinud väikesed talumajandid, on masinate rakendamine põllunduses piiratud.

Seega sai stalinlike viisaastakute jooksul meie tööstuse ja põllunduse aluseks uus moodne tehnika. „... tootmistehnika seisukohalt,“ ütles seltsimees Stalin partei XVIII kongressil, „tööstuse ja põllumajanduse uue tehnikaga küllastamise seisukohalt on meie maa kõige eesrindlikum, ükskõik misuguse teise maaga võrreldes, kus vana varustus ripub veel tootmisel jalus ja pidurdab uue tehnika tarvituselevõttu.“

Sellised on meie majandusliku ülesehitustöö ajaloolised saavutused. Kuid bolševikud ei peatu kunagi saavutatud edusammudel ega andu endaga rahulolule. Selles on meie pideva edasiliikumise ja meie Lenini-Stalini partei poolt juhitava riigi võitmatuse pant. Me oleme tootmistehnika ja meie tööstuse arendamise tempo suhtes tähtsamaist kapitalistlikest maadest ette jõudnud. See on suuresti tõstnud NSV Liidu võimsust. Kuid seda on vähe. Meie kodumaa huvid nõuavad tungivalt, et me jõuaksime kapitalistlikest maadest ette ka majanduslikult.

Mis tähendab kapitalistlikest maadest majanduslikult ette jõuda? See tähendab ületada neid tööstustoodangu mahult ühe elaniku kohta.

Võtame näitena malmi tootmise millel on esmajärguline rahvamajanduslik tähtsus. 1938. aastal tootsime me ligi 15 miljonit tonni malmi, Inglismaa aga kaks korda vähem, s. o. 7 miljonit tonni. Kui me selle malmi üldkoguse jagame elanike arvuga, s. o. teeme kindlaks, kui palju malmi tuleb keskmiselt aastas ühe elaniku kohta, siis osutub pilt sootuks teiseks. Asi seisab selles, et Inglismaal on rahvastikku neli korda vähem kui meil. Seetõttu, olgugi et meil 1938. aastal toodeti malmi üldiselt kaks korda rohkem kui Inglismaal, tuli Inglismaal malmitoodangut keskmiselt ühe elaniku kohta peaaegu kaks korda rohkem kui meil.

Tuleb silmas pidada, et meil on rahvast märksa rohkem kui Ameerika Ühendriikides ja mitu korda rohkem kui ükskõik millises Euroopa kapitalistlikus maas. Kuna meil rahvast on rohkem, siis tähendab see seda, et meil on ka tarbimine suurem.

Seltsimees Stalin õpetab: „Tööstuse majanduslikku võimsust ei väljenda tööstustoodangu maht üldse, arvestamata maa elanike arvu, vaid tööstustoodangu maht, otseses seoses selle toodangu tarbimissuurusega ühe elaniku kohta. Mida enam tuleb tööstustoodangut ühe elaniku kohta, seda kõrgem on maa majanduslik võimsus ja vastupidi: mida vähem tuleb toodangut ühe elaniku kohta, seda madalam on maa majanduslik ja tööstuslik võimsus. Järelikult, mida rohkem on maal elanikke, seda rohkem on maal tarvidust tarbimisesemete järele, järelikult, seda suurem peab olema niisuguse maa tööstustoodangu maht.“

ÜK(b)P XVIII kongressil seadis seltsimees Stalin meie maale ülesande: järele ja ette jõuda tähtsamaist kapitalistlikest maadest majanduslikult, s. o. tööstustoodangu mahult ühe elaniku kohta. ÜK(b)P XVIII kongress määratles selle ülesande kui NSV Liidu majandusliku põhiülesande.

Majandusliku põhiülesande lahendamine on meie maale eluliselt hädavajalikuks küsimuseks.

Juba 1917. aastal kirjutas Lenin: „... kas hukkuda või järele jõuda eesrindlikele maadele ja neist ette jõuda kamajanduslikult.“ Lahendades majanduslikku põhiülesannet ja tõstes vastavalt tootmistaset, tugevdab Nõukogude Liit seega oma majanduslikku ja sõjalist võimsust

ning kaitsevõimet. Selles on Nõukogude rahva julgeoleku tagatis imperialistide igasuguste agressiivsete püüdluste vastu.

NSVL majandusliku põhiülesande lahendamine — see on tee kommunismile meie maal. Pärast seda, kui NSV Liidus oli sotsialism põhijoontes üles ehitatud, astus Nõukogude sotsialistlik riik oma arenemise uude ajaloolisse ajajärku — sotsialismi ülesehitamise lõpuleviimise ja kommunismile järk-järgulise ülemineku ajajärku.

Meie Nõukogude riigis toimub kogu tootmine rahva huvides, toodangu tõus on ühenduses rahva tarbimise tõusuga. Seepärast tähendabki NSV Liidu majandusliku põhiülesande lahendamine seda, et toodangu hulk tuleb tõsta säärasele kõrgusele ja meie kodumaa rikkusi niivõrd suurendada, et meil oleks saaduste küllus, mis võimaldab meil üle minna sotsialismi põhimõttelt: „Igaühelt tema võimete järgi, igaühele tema töö järgi“ kommunismi põhimõttele: „Igaühelt tema võimete järgi, igaühele tema tarvete järgi“.

„Ainult sel juhtumil, kui me tähtsamaist kapitalistlikest maadest majanduslikult ette jõuame, võime loota, et meie maa saab täielikult küllastatud tarbeesemetega, et meil saab olema produktide küllus, ja me saame võimaluse kommunismi esimesest faasist üle minna tema teise faasi“ (Stalin).

NSVL majandusliku põhiülesande lahendamine tähendab meie tootmistaseme mitmekordistamist. Toome näiteks jällegi malmi tootmise. Kõige suurem aastane malmitoodang Ameerika Ühendriikides sõjaeelseil aastail oli 1929. aastal. Selleks, et ületada seda malmitoodangut ühe elaniku kohta, tuleb meil iga-aastane malmitoodang tõsta 50—60 miljoni tonnini. See on kolm ja pool kuni neli korda rohkem sellest malmikogusest, mis meil toodeti 1940. aastal.

Kas meil on olemas selle NSVL majandusliku põhiülesande täitmiseks vajalikud eeltingimused ja võimalused? Kahtlemata on. Suur Nõukogude rahvas on tulvil vääramatut otsustavust selle ülesande teostamiseks ja see on peasi. „Meie programmi reaalsuseks on elavad inimesed,“ ütles seltsimees Stalin, „need oleme meie ühes teiega, meie töötahe, meie valmisolek töötada uut moodi, meie otsustavus täita plaani.“

Nõukogude tõeliselt demokraatliku korra suured eelised kapitalismiga võrreldes rajanevad asjaolul, et meil kuulub võim rahvale, et meil ei ole inimese eksploateerimist inimese poolt, et töörahvas töötab iseendale, oma riigi heaks. Meil on rahvas ise peremeheks ja kogu rahvahulkade loomisenergia on suunatud sotsialistliku riigi võimsuse ning heaolu tõstmisele.

Tänu sellele, et meie ühiskonna majanduslikuks aluseks on sotsialistlik majandussüsteem ja sotsialistlik tootmisvahendite omandus, oleme me vabad kapitalismi paisetest: majanduskriisidest, tööpuudusest ja üha kasvavast rahvamasside vaesumisest. Meie majandus areneb sotsialistliku plaani järgi.

Meil ei ole üksteisele vaenulikke klasse, nende ägeda omavahelise võitlusega, mis vapustab kapitalistlikku ühiskonda. Meil ei ole vaenu rahvuste vahel, mis iseloomustab kodanlikku riiki. Nõukogude ühiskonna moraalne-poliitiline ühtsus, NSVL rahvaste sõprus, nõukogude patriotism — need annavad meie kodumaale enneolematu võimsuse.

Nõukogude ühiskondlik ja riiklik kord on avanud piiramatud võimalused tootmise arenemiseks, teaduse, kultuuri ja tehnika progressiks meie maal. Meil on kõrge, kiiresti edasiarenev tehnika, meile on omased toodangu tõusu ülikiired tempod.

Meie maa käsutuses on kõige rikkalikumad looduslikud ressursid, toorainete, kütteenainete ja energiaallikad. Meil on olemas ka säärane riigivõim, mis on võimeline edendama nende tohutute loodusvarade eksploateerimist rahva kasuks. Sel võimul on rahva täielik toetus. Nõukogude riik on kõige kindlam riik maailmas.

Nõukogude riigi jõud seisneb selles, et teda juhivad kommunistlik partei, kes valdab kõige eesrindlikumat teooriat — marksismi-leninismi. Nõukogude rahvas on koondunud Lenini-Stalini partei ümber, kellel on rahvahulkades säärane autoriteet, nagu ei ühelgi teisel parteil maailmas.

Nõukogude korra eelised, Nõukogude rahva vääramatu võimsus ja kommunistliku partei tark juhtimine on kehastunud stalinlike viisaastakute suurtes edusammudes, NSVL sõjalises, majanduslikus ja moraalses-poliitilises võidus Suures Isamaasõjas.

Nõukogude Liit asus juba enne sõda majandusliku põhiülesande lahendamisele. Sel teel saavutas Nõukogude rahvas juba kolmanda stalinliku viisaastaku plaani täitmisel tunduvat edu. Tööstustoodang kasvas selle aja jooksul keskmiselt 13 protsendi võrra aastas. Enne sõda moodustas iga-aastane teraviljatoodang 7 ja rohkem miljardit puuda. Kasvas rahva heaolu.

Kuid hitlerliku Saksamaa reetlik ja ootamatu kallaletung meie kodumaale häiris NSVL rahulikku ülesehitustööd ja katkestas meie rahvamajanduse üldise tõusu ning meie rahva materiaalse heaolu kasvu.

Olles Suure Isamaasõja võidukalt lõpule viinud, astus Nõukogude Liit uude rahuaegsesse arenemisjärku. Tema ette kerkis ülesanne: ravida kiiremini sõjahaavad, kindlustada kättevõidetud positsioonid ja liikuda edasi uue majandusliku tõusu poole, sotsialismi ülesehitamise lõpuleviimise ja kommunismi ehitamise poole meie maal.

Oma 9. veebruaril 1946. aastal valijatele peetud kõnes andis seltsimees Stalin Nõukogude rahvale maa majandusliku tõusu programmi teel kommunismile. „Mis puutub plaanidesse pikema ajajärgu kohta,“ ütles seltsimees Stalin, „siis kavatseb partei organiseerida rahvamajanduse uut võimsat tõusu, mis annaks meile võimaluse tõsta meie tööstuse tase näiteks kolmekordseks, võrreldes sõjaeelse tasemega. Meil on vaja saavutada, et meie tööstus võiks toota iga aasta kuni 50 miljonit tonni malmi, kuni 60 miljonit tonni terast, kuni 500 miljonit tonni sütt, kuni 60 miljonit tonni naftat. Ainult sel tingimusel võib loota, et meie kodumaa on kindlustatud igasuguste juhuste eest. Selleks kulub vististi kolm uut viisaastakut, kui mitte rohkem. Kuid seda võib teha ja me peame seda tegema.“

Tähtsaks sammuks selle suurejoonelise stalinliku programmi teostamise, NSVL majandusliku põhiülesande lahendamise alal on NSVL rahvamajanduse taastamise ja arendamise viisaastaku plaan 1946—1950.

UUE VIISAASTAKU-PLAANI PÕHIÜLESANDED

Uue stalinliku viisaastaku plaani põhiülesanded seisavad selles, et taastada meie maa kannatada saanud rajoonid, taastada tööstuse ja põllumajanduse sõjaeelne tase ja ületada siis see tase tunduvas ulatuses.

Viisaastaku plaan on suunatud sellele, et lühima aja jooksul parandada haavad, mis vaenlane on meie rahvamajandusele tekitanud. See nõuab määratu suuri rahasummasid ja palju vaeva, tohutuid jõu- ja ressurside pingutusi, pidevat visa võitlust nende raskuste võitmiseks, mida on tekitanud kõige kohutavam sõda, mida meie maal kunagi on tulnud pidada.

Sääraseid taastamisülesandeid ei seisnud meie ees eelmiste stalinlike viisaastakute jooksul.

Saksa fašistlikud okupandid tekitasid meie maale palju suuremat kahju, kui kõigile teistele Euroopa maadele ühtekokku. 679 miljardit rubla 1941. aasta riiklikes hindades — selline on üksnes nende otseste kahjude hiiglaslik summa, mis saksa okupandid tekitasid meie riiklike ettevõtete ja asutuste, kolhooside, ühiskondlike organisatsioonide ja kodanike varale. See arv ületab rohkem kui kaks korda kogu meie uue viisaastaku esimese aasta riigieelarve.

Hitlerlased purustasid ja põletasid täielikult või osaliselt 1710 nõukogude linna ja rohkem kui 70 000 küla, jättes ligi 25 miljonit inimest ilma peavarjuta. Nad põletasid ja purustasid üle 6 miljoni hoone.

Saksa fašistlikud okupandid hävitasid 32 000 tööstusettevõtet, 65 000 kilomeetrit raudteeliine. Nad laastasid ja röövisid paljaks 98 000 kolhoosi, ligi 2000 sovhoosi ja peaaegu 3000 masina-traktorijaama. Nad hävitasid ja purustasid 40 000 haiglat ning muud raviasutust, 84 000 kooli ja igasugust teist õppeasutust.

Viisaastaku jooksul on vaja okupatsiooni all kannatada saanud rajoonides tõsta tööstustoodang peaaegu neljakordseks, sealhulgas: malmitoodang viiekordseks, söetoodang kahekordseks, elektrienergia-toodang nelja ja poole

kordseks võrreldes 1945. aastaga. Teraviljatoodang tuleb neis rajoonides viisaastaku jooksul tõsta peaaegu kahekordseks (87 protsendi võrra), suhkrupeeditoodang enam kui kolmekordseks, raudteede veokäive 2,3-kordseks, riikliku ja kooperatiivkaubanduse jaekaubakäive 2,2-kordseks.

Et saada kujutlust eelseisvate taastamistööde ulatusest, piisab sellest, kui ütelda, et näiteks Donbassis tuleb sakslaste poolt üleujutatud kaevandustest välja pumbata 650 miljonit kuupmeetrit vett. See võrdub 70-ruutkilomeetrilise pindalaga 10 meetrit sügava järve kuivakslaskmisele. Või teine näide. Donbassis seisab ees saksa okupantide poolt täisaetud kahe ja poole tuhande kilomeetri maa-aluste kaevanduskäikude taastamine. See võrdub poole kilomeetri sügavuse hiigeltunneli ehitamisele Moskvast Pariisini.

Kui suur on uuel viisaastakul taastamistööde tähtsus, nähtub sellest, et saksa okupantide läbi kannatada saanud rajoonid olid tööstuse, põllumajanduse ja transpordi suhtes tähtsaimad rajoonid. Nad andsid olulise osa kogu Nõukogude Liidu tööstus- ja põllumajandustoodangust. Nende arvele langes enne sõda ligikaudu kaks kolmandikku kogu maal toodetavast söest ja malmist.

Meie rahvamajandusele saksa fašistlike okupantide poolt tekitatud purustused on nii suured, et Nõukogude riik on sunnitud alustama uue viisaastaku plaani teostamist toodangu tasemelt, mis on 1940. a. tasemest märksa madalam.

Majanduse taastamiseks kannatada saanud rajoonides kulutatakse uuel viisaastakul ainuüksi tsentraliseeritud kapitalimahutusteks 115 miljardit rubla. See on peaaegu pool kogu selleks perioodiks tsentraliseeritud kapitalimahutusteks ettenähtud summast kogu maa kohta tervikuna.

Okupantide poolt purustatud elamute taastamiseks on ette nähtud üle 33 miljoni ruutmeetri elamufondi kasutamisele võtmine ainuüksi riiklikust elamufondist. See on peaaegu niisama palju kui oli kolmandas viisaastakus projekteeritud ehitada elamuid kogu maal ja peaaegu pool riiklikust elamufondist, mis peab kasutamisele võetama uue viisaastaku jooksul kogu maal tervikuna.

Need on mõningad näitarvud majanduse taastamiseks tehtavate grandioosete kulutuste kohta, mis meie riigil tuleb teha sõjaeelse taseme saavutamiseks. Kui poleks olnud neid

taastamisega seoses olevaid kulutusi, siis oleksime me käesoleva viisaastaku jooksul veel palju kaugemale edasi jõudnud kui plaanis ette nähtud, ja meie rahva heaolu tunduvalt kõrgemale tõstnud.

Uues stalinlikus viisaastaku plaanis ettenähtud taastamistööde ulatus on 1918.—1920. aasta kodusõjajärgsest meie maa rahvamajanduse taastamistööde ulatusest mitu korda suurem. Ometi kulus siis kogu tööstuse taastamiseks kuus aastat ja musta metallurgia taastamiseks isegi üheksa aastat. Nüüd on aga tööstusliku toodangu sõjaeelse taseme saavutamine plaanis ette nähtud juba 1948. aastal, s. o. uue viisaastaku kolmandal aastal. See tähendab seda, et vaatamata mitmekordselt suuremale rahvamajanduse taastamistööde ulatusele, täidetakse need vähemalt kaks korda kiiremini kui 25 aastat tagasi. Selline on meie maal võidu saavutanud sotsialistliku korra jõud.

Saksa okupatsiooni all kannatada saanud rajoonides areneb hiiglaslik ülesehitustöö ettevõtete, elamute, linnamajanduse, kultuuri- ja tervishoiuasutuste taastamise alal.

Kuid viisaastaku plaan ei piirdu ainult nende rajoonide majanduse sõjaeelse taseme taastamisega. Ta näeb igakülgse töö mehhaniseerimise ja moodsa eesrindliku tehnika rakendamise alusel ette ka selle majanduse edasist tõusu. Kannatada saanud rajoonides tehakse taastamistöid praegu kui ka tulevikus sel põhimõttel, et taastatavad käitised saaksid varustatud suurimal määral uue tehnikaga.

Tööstusliku toodangu sõjaeelne tase peab kannatada saanud rajoonides ületatama 15 protsendi võrra. Ukrainas jääb tööstusliku toodangu sõjaeelne tase viisaastaku lõpuks kaugemale selja taha. Valge-Vene NSV-s ületatakse tööstusliku toodangu sõjaeelne tase 1950. aastal 16 protsendi võrra, Leedu NSV-s 80 protsendi võrra, Moldaavia NSV-s 72-protsendi võrra, Läti NSV-s 80 protsendi võrra, Eesti NSV-s kolm korda, Karjala-Soome NSV-s 11 protsendi võrra. Kannatada saanud rajoonides taastatakse ja ehitatakse viisaastaku jooksul 3200 riiklikku tööstuskäitist, väikesi käitisi arvestamata. Uue viisaastaku jooksul tuleb kannatada saanud rajoonide elanikkonnale kindlustada normaalsete elutingimuste loomine ja tõsta tunduvalt tema heaolu tööjõudluse kasvu alusel.

Sellised on uue viisaastaku plaani ülesanded rahvamajanduse taastamise osas kannatada saanud rajoonides.

Uus viisaastaku plaan näeb ette kannatada saanud rajoonide majanduse taastamise ülesannete lahendamise kõrval ühtlasi ka kogu NSVL rahvamajanduse 1940. aasta taseme tunduvat ületamist tööstuse ja põllumajanduse osas, transporditöö osas, rahvatulu osas, kaubakäibe ja rahva heaolu osas.

Uus viisaastaku plaan näeb ette määratu suurt maa tootmisjõudude suurenemist ning tootmisvahendite ja tarbeesemete tootmise arendamise kiiret tempot.

Kogu tööstusliku toodangu maht peab 1950. aastal plaanikohaselt moodustama 205 miljardit rubla (1926.—1927. a. hindades). See tähendab seda, et sõjaeelne tase ületatakse peaaegu poolteisekordselt, s. o. 48 protsendi võrra. 1950. aastal valmistab NSVL tööstus kaks korda rohkem tooteid kui kolmanda viisaastaku algul.

Võrdleme uue stalinliku viisaastaku tööstusliku toodangu mahtu eelnevate viisaastakutega.

Esimesel viisaastakul kasvas tööstuslik toodang aastas keskmiselt viie ja poole miljardi rubla, teisel viisaastakul kümne ja poole miljardi rubla ja kolmandal viisaastakul 14 miljardi 300 miljoni rubla võrra. Uuel viisaastakul peab aga tööstuse toodang aastas kasvama keskmiselt 15 miljardi 600 miljoni rubla võrra.

Põllumajanduse üldtoodang ületab 1950. aastal sõjaeelse toodangu rohkem kui veerandi, s. o. 27 protsendi võrra. Kolmanda viisaastaku algusega võrreldes kasvab see peaaegu poolteisekordseks.

Raudtee-, vee- ja autotranspordi veokäive peab 1950. aastal sõjaeelse taseme ületama rohkem kui kolmandiku, s. o. 36 protsendi võrra.

Säärane tööstusliku ja põllumajandusliku toodangu ja transporditöö kasv kindlustab meie maa kaubakäibe tunduvat suurenemist. Uue viisaastaku lõpuks saab NSVL rahvastik palju rohkem kaupu kui enne sõda. Riikliku ja kooperaatiivkaubanduse jaekaubakäive kasvab 1950. aastal 1940. aastaga võrreldes rohkem kui neljandiku, s. o. 28 protsendi võrra (1940. aasta hindades).

Maa rahvamajanduse üldine tõus uuel stalinlikul viisaas-

takul ilmneb kõige kujukamalt rahvatulu kasvus. Rahvatulu summa moodustab 1950. aastal 177 miljardit rubla (1926.—1927. a. hindades). See on 1940. aasta rahvatulu summast 38 protsendi võrra suurem.

Niisuguste tootmistulemuste tagamiseks on uues viisaastaku plaanis ette nähtud vastav ehitusprogramm, mis eelnenud viisaastakute ehitustegevuse ulatuse suuresti ületab. Nii astub uue viisaastaku jooksul rivisse 5900 riiklikku tööstuskäitist, väikesi käitisi kaasa arvamata.

Uute tehaste ja vabrikute, elektrijaamade, kaevanduste, raudteeliinide ja sildade, laevade, elamute, masina-traktori- jaamade, teaduslike uurimisinstituutide, koolide ja haiglate ehitamine, tööstuse, põllumajanduse ja transpordi varustamine uue tehnikaga — see kõik nõuab ülisuuri kapitalimahutusi. Uue viisaastaku plaani järgi moodustab ainuüksi tsentraliseeritud kapitalimahutuste ulatus NSVL rahvamajandusse 1946.—1950. aastani 250,3 miljardit rubla. See on märksa rohkem mitte üksi esimese ja teise, vaid ka kolmanda viisaastaku kapitalimahutustest.

*

See kõik viitab sellele, et uue stalinliku viisaastaku plaan on grandioosseks tööprogrammiks, mille edukas täitmine nõuab suurt jõupingutust ja sotsialistliku riigi ressursside täielikku mobiliseerimist.

Uus stalinlik viisaastaku plaan on nagu eelmisedki stalinlikud viisaastakud täiesti reaalne, sest ta on rajatud sügavalt teaduslikule alusele. Plaanis on kehtestatud bolševike partei tark ja võitmatu poliitika, mis on nõukogude ühiskonna eluliseks aluseks. Plaan arvestab igati nõukogude korra järjest kasvavaid eeliseid, meie kodumaa kõigi rajoonide inim- ja materiaalseid ressursse ning vahendeid nende parimaks ärakasutamiseks. Nõukogude rahvas bolševike partei ja suure Stalini juhtimisel mitte ainult täidab, vaid ka ületab uue viisaastaku, nagu ta ületas ka eelmised viisaastakud.

Uus stalinlik viisaastaku plaan näitab õigesti ära vahendite allikad tootmis- ja ehitusülesannete lahendamiseks ja osutab niisugusele vahendite ärakasutamisele, mis annab kõige tõhusama rahvamajandusliku tulemuse. Plaan määrab kindlaks õiged vastastikused suhted rahvamajandusharude vahel.

Igas meie rahvamajandusplaanis on eraldatud juhtivad ja otsustavad lülid, millest esijoones sõltub kogu plaani täitmine. Selles on kehastatud Lenini juhend: „Tarvis on osata igal hetkel leida see eriline ahela lüli, millest tuleb kogu jõuga kinni haarata, et kogu ahelat kinni hoida ja kindlalt ette valmistada üleminek järgmise lülini...“.

See käib tervikuna ja täielikult ka uue viisaastaku kohta. Seaduses viisaastaku plaanist on öeldud: „Kindlustada esmajärjekorras rasketööstuse ja raudteetranspordi taastamine ja arendamine, milleta ei ole võimalik kogu NSVL rahvamajanduse kiire ja edukas taastamine ja arendamine“. Seetõttu suunatakse uuel viisaastakul märksa rohkem kui pool kõigist kapitalimahutustest rasketööstusse ja raudteetransporti; rasketööstus kasvab kiiremini kui teised tööstusharud.

Rasketööstus on NSVL majandusliku võimsuse edasise tugevdamise ja tehnilise progressi kiirendamise materiaalseks aluseks meie maal.

Rasketööstuse arendamisel on meie kodumaa kaitsevõime suhtes eluline tähtsus. Tänavasti etendas meie võimas rasketööstus otsustavat osa NSVL majandusliku võidu saavutamisel Suure Isamaasõja aastail ning Punaarmee varustamisel moodsa relvastuse ja laskemoonaga.

Rasketööstus on meie maa tehnilis-majandusliku sõltumatuse aluseks. Seltsimees Voznessenski ütles oma kõnes uue viisaastaku plaani kohta NSVL Ülemnõukogu esimesel istungjärgul: „Rasketööstuse kiire taastamiseta ei saa kindlustada meie maa tehnilist ja majanduslikku sõltumatust. Selles asjas hiljaks jääda tähendab kaotada need materiaalsed eeldused, mis kindlustasid meile Isamaasõja ajal sõjalise, majandusliku ja poliitilise võidu“.

Meie rasketööstuse kiire arenemine on tähtsaimaks tingimuseks, et Nõukogude riik võiks saavutada edu ülemaailmses võistluses kahe majandusliku süsteemi — sotsialistliku ja kapitalistliku süsteemi vahel.

Rasketööstuse kiires tõus peitub kogu rahvamajanduse taastamise ja arendamise võti. Majanduse taastamiseks kannatada saanud rajoonides on esijoones tarvilikud metall, kütteaine, elektrienergia, masinad, ehitusmaterjalid, mida annab rasketööstus. Kõigi tööstusharude, põllumajanduse,

kõigi transpordiliikide taastamine ja arendamine ning elamuehituse laiendamine tugineb kõigepealt rasketööstuse kiire tõusu vajadusel. Rasketööstus annab transpordile roopaid, vaguneid, vedureid, laevu, sütt, naftat, autosid, lennukeid ja teede ehitamise masinaid. Ta annab põllumajandusele traktoreid ja kombaine, igasuguseid põllutööriistu ja -masinaid, samuti ka väetusained; kerge-, tekstiil- ja toiduainete tööstusele masinaid ja tööpinke; kõigile majandusharudele kütteainet ja elektrienergiat.

Rasketööstus mehhaniseerib tootmist ja varustab kogu rahvamajanduse tööd tehnikaga.

See kõik tähendab seda, et rasketööstuse kasv kindlustab meie kodumaa sõltumatust ja kaitsevõimet, kogu NSVL rahvamajanduse tõusu, tehnilist progressi ja Nõukogude rahva heaolu tõstmist.

Esmajärgulise majandusliku ja sõjalise tähtsusega on meie riigile ka kiire raudteetranspordi tõus, millest suuresti sõltub kogu meie rahvamajanduse taastamine ja arendamine. Raudteetransport võimaldab ühenduse meie tohutu kodumaa rajoonide ja rahvamajandusharude vahel. Raudteetransport täidab ka linna ja maa vahelise majandusliku ühenduse edasise tugevdamise ülesannet. Ta soodustab Nõukogude riigi rikkalike ressursside ärakasutamist, eriti kaugemates rajoonides, uute toor- ja kütteainete leiupaikade kasutusele võttu, toodangu tõusu ja kaubakäibe arendamist ning järelikult kogu NSVL rahvastiku elutaseme tõstmist.

Teatavasti on raudteetranspordil veel määratu suur riigikaitsealine tähtsus, ühendades sõjaajal tagalat rindega. Mitte ilma põhjuseta hüütakse raudteetransporti Nõukogude Armeelihaseks vennaks.

Need on põhjused, miks uues viisaastaku plaanis osutatakse kui hädavajalikkusele esmajärjekorras taastada rasketööstus ja raudteetransport ning neid edasi arendada.

*

Tootmisjõudude kiire arendamine uuel viisaastakul võimaldab rahva heaolu tunduvat tõstmist. Rahvahulkade elutaseme pidev tõus, Nõukogude riigi hoolitsus inimese eest, töörahva kasvavate materiaalsete ja kultuuriliste tarvete üha

täielikum ja mitmekesisem rahuldamine — see on sotsialistliku ühiskonna seaduseks.

Stalinlike viisaastakute jooksul on NSVL rahvastiku materiaalne ja kultuuriline tase tunduvalt tõusnud. Rahva tarbimine on järsult suurenenud. Ainuüksi teise viisaastaku jooksul kahekordistus selle ulatus. Teise viisaastaku lõpuks ületas toiduainete ja massikaupade tööstuslik toodang 1913. aasta taseme rohkem kui neljakordselt. See heaolu kasv jätkus ka kolmandal viisaastakul. Kuid hitlerliku Saksamaa reeturlik kallaletung meie kodumaale katkestas selle protsessi. Suure Isamaasõja aastail, mis nõudis meie maa kõigi jõudude ja ressursside kolossaalseid pingutusi, elas Nõukogude rahvas üle loendamatuid materiaalseid puudusi ja kandis võidu heaks määratu suuri ohvreid. Nüüd, pärast võiduka sõja lõppu, on Nõukogude võitja-rahva materiaalsete, elutarbeliste ja kultuuriliste elutingimuste tunduvalt parandamine uue viisaastaku plaani tähtsaimaks ülesandeks.

Seaduses viisaastaku plaanist on öeldud: „Saavutada põllumajanduse ja tarbimisvahendeid tootva tööstuse tõus Nõukogude Liidu rahvaste materiaalse heaolu kindlustamiseks ning meie maal tähtsamate tarbeesemete külluse loomiseks.“

*

Üheks uue viisaastaku plaani eduka täitmise tingimuseks on meie rahvamajanduse sõjajärgne ümberkorraldamine.

Kapitalistlikke maid iseloomustab tootmise anarhia. See pärast tekitabki neis maades ja eriti Ameerika Ühendriikides üleminek sõjamajanduselt rahuaegsele majandusele tohtu tööpuuduse kasvu ja toodangu vähenemise tarbimise puudumise tõttu.

Nii vallandati näiteks Ameerika Ühendriikides seoses riiklike sõjaliste tellimuste kärpimisega kahe esimese kuu jooksul pärast sõda sõjatehastest kaks miljonit töölisi; töötute arv ulatus seal 1946. aasta algul neljale kuni viiele miljonile; reaaltöötasu järsk alandamine põhjustas määratu suure ulatusega streigiliikumise. 1946. aasta algul streikis Ameerika Ühendriikides ligi kaks miljonit inimest.

NSV Liidus aga, kus on sotsialistlik plaanimajandus, viib rahvamajanduse sõjajärgne ümberhitamine toodangutõusule. NSV Liidus ei ole ega saa olla tööpuudust. Meie tööstuse, esijoones rasketööstuse ja eriti masinaehitustööstuse toodang laieneb tunduvalt nende sõjatarbeid tootvate käitiste arvel, mis on nüüd ümber lülitunud rahuaja toodangu tootmisele.

See protsess kulgeb kiiresti. Seaduses viisaastaku plaanist on öeldud: „Viia 1946. a. lõpule rahvamajanduse sõjajärgne ümberkorraldamine, kasutada sõjatööstuse tootmisvõimet Nõukogude Liidu majandusliku jõu edasiseks suurendamiseks“.

Nõukogude rahvas on asunud grandioossele loovale tööle. Ta on eluliselt huvitatud rahust ja julgeolekust. Sellele on suunatud NSVL välispoliitika, tõeliselt demokraatliku kestva rahu järjekindla kindlustamise poliitika. Samal ajal jälgib Nõukogude Liit teraselt agressiivsete reaktsiooniliste riikide tegevust, kõvendades oma kaitsevõimet. Kapitalism sünnitab agressiooni, püüdlust võõraste maade vallutamiseks. Seetõttu ei tohi me unustada oma kaitsevõimet. Nõukogude riigi sõjalis-majanduslik võimsus on NSVL rahvaste rahu ja julgeoleku kantsiks.

Viisaastaku plaan on suunatud Nõukogude rahva rahuliku töö kaitse kindlustamisele imperialistlike röövvallutajate kallalekippumiste vastu. Seaduses viisaastaku plaanist on sel puhul tähendatud: „Kindlustada NSVL kaitsevõime edasine tõstmine ja Nõukogude Liidu relvastatud jõudude varustamine uusima sõjatehnika alusel“.

Nõukogude rahvale on võõrad igasugused vallutuseesmärgid, kuid ta kaitseb kindlalt oma riiklikke huve. Meie rahvas, tema valitsus ja bolševistlik partei võtavad tarvitusele kõik vajalikud abinõud, et kõvendada nõukogude relvastatud jõude — maa-, mere- ja õhujõude. Tuleb silmas pidada, et viimasel ajal on sõjatehnika palju edasi arenenud. Seetõttu näeb viisaastaku plaan ette Nõukogude Armeed ja Sõjalaevastiku varustamist uusimate relvaliikidega.

Uue viisaastaku plaani täitmiseks ja ületamiseks, sotsialistliku tootmise tõstmiseks, sotsialistliku akumulatsiooni ja rahvatarbimise suurendamiseks on vajalik järjekindel tööjõudluse tõstmine kõigil meie kodumaa rahvamajanduse aladel.

Lenin ja Stalin on alati õpetanud, et nõukogude inimeste tööjõudlusest sõltub meie riigi võimsus ja heaolu, tema edasiliikumine kommunismile.

Partei XVIII kongressi otsustes on öeldud: „Vastavalt Lenini juhendile, et „tööjõudlus, see on lõppkokkuvõttes kõige tähtsam, kõige peamiseks uue ühiskondliku korra võiduks“, me peame kindlustama igakülgset sotsialistliku võistluse ja stahhaanovliku liikumise arendamist, pidevat töödistsipliini kindlustamist kõigis ettevõtteis ja asutustes, kõigis kolhoosides, me peame kindlustama sotsialistlikule ühiskonnale väärilise tööliste, talupoegade ja intelligentsi tööjõudluse“.

Lähtudes sellest kommunistliku partei orientatsioonist, tõstab uus viisaastaku plaan esile kõigis majandusharudes tunduvat tööjõudluse tõstmist, kui esmajärgulist ülesannet ja näeb ette selle lahendamist tagavate tingimuste loomist.

See, millist tähtsust omistab uus viisaastaku plaan tööjõudluse tõstmise ülesandele, nähtub järgnevast: kolm veerandit plaanis kavastatud tööstusliku toodangu juurdekasvust langeb tööjõudluse tõstmisele. Tööstuses on nähtud ette 1950. aastal tööjõudlust tõsta 1940. aastaga võrreldes 36 protsendi võrra ja ehitustegevuses 40 protsendi võrra.

Ülesannete täitmiseks tööjõudluse tõstmise alal on vajalik igati arendada sotsialistlikku võistlust ja stahhaanovlikku liikumist, levitades laialdaselt tootmise ala parimate töötajate kogemusi, kindlustada pidevalt kõrget töödistsipliini, täielikult ära kasutada kaheksatunniline tööpäev. Kommunistide kohuseks on auga täita oma avangardset osa tootmises, anda eeskuju kõrges tööjõudluses ja töödistsipliinis, olla tõelisteks masside eestvedajateks sotsialistlikus võistluses.

Tööjõudluse tõstmiseks on vajalik otsustavalt parandada selle korraldust tehastes, elektrijaamades, kaevandustes, raudteedepoodes, kolhoosides, sovhoosides, masina-traktori- jaamades, ehitustel ja asutustes ning igati välja juurida isikliku vastutavuse puudumist tootmises.

„Meil tuleb rohkem mõelda sellele,“ ütles seltsimees Molotov, „kuidas õigemini organiseerida tööd tööstuses, põllumajanduses, transpordis ja kõigis meie asutustes, et nõukogude inimese tööjõudlus ja tema töö kvaliteet annaksid parimaid tulemusi“.

Tööjõudluse kasvu alusel tõuseb töөлava rahva materiaalne heaolu. Viisaastaku plaanis kavastatud NSVL rahvastiku elutaseme tõus aitab omakorda kaasa tööjõudluse suurenemisele.

Sotsialism ei eita töötajate isikliku materiaalse huvi tähtsust oma töötulemuste vastu, ta tõstab isegi selle huvi kõrgemale kui kunagi varem inimkonna ajaloos.

Sotsialismi juures suunatakse materiaalne huvi ühiskondliku tootmise suurendamiseks. Ühiskondliku rikkuse kasv on NSVL töötajate heaolu aluseks.

Seega iseloomustab sotsialismi isiklike ja ühiskondlike huvide ühendus. Seejuures tugineb üha suurenev nõukogude kodanike isiklike huvide rahuldamine sotsialistliku riigi kasvavale majanduslikule võimsusele.

Sotsialistlik jaotamise põhimõte: „Igaühelt tema võimete järgi, igaühele tema töö järgi“ annabki seesuguse isiklike ja ühiskondlike huvide õige ühenduse. Sellele põhimõttele on meie sotsialistlikes käitistes rajatud töötasu maksmine — töötasu riiklikes käitistes ja tasu tööpäevade järgi kolhoosides.

Viisaastaku plaan näeb ette sotsialistliku jaotuse põhimõtte, töötasu ja tööpäeva osa tähtsuse veel kõrgemale tõstmist tööjõudluse tõusu ja sotsialistliku tootmise suurendamise alal. Uuel viisaastakul tõuseb iga töötaja isikliku materiaalse huvi tähtsus plaanide täitmise ja ületamise vastu. Selleks parandatakse meie käitistes tehnilist normeermist, s. o. täiustatakse töönormide määramise praktikat. Sellest sõltub õiglasem tasumaksmise praktika. Tükitöötasu omandab märksa suurema leviku. Paraneb progressiivse tükitöötasu rakendamise praktika. Tõuseb tunduvalt preemiade tähtsus töötasus, insener-tehniliste töötajate ja tootmise alal parimate töötajate töö eest tasu maksmise alal jne.

Kasvavad kolhooside tulud ja tõuseb tööpäeva osatähtsus. Paraneb tööpäevade arvestamise ja tööpäevade alusel tulude jaotamise praktika. Seatakse laialdaselt sisse kolhoosnikuile täiendava töötasu maksmine kõrgete tootmisnäitajate eest.

Kõigis rahvamajanduse sektoreis on vaja tugevdada võitlust võrdsustamise elementidega töötasumaksmises. Töötasumaksmise praktika peab igati ergutama kõrget tööjõudlust, toodangu kvaliteedi tõusu, selle omahinna alandamist, uute tehniliste täiustamiste rakendamist ja kvalifikatsiooni kasvu.

Töötasumaksmise süsteem peab kaasa aitama kõige ulatuslikumaks tööjõu värbamiseks tähtsamasse tootmisharudesse ning seal alaliste tööliskaadrite loomiseks. Sel eesmärgil „on viisaastaku plaanis ette nähtud“, ütles seltsimees Voznessenski kõnes viisaastaku plaanist „kõrgem töötasu töölistele, samuti insener-tehnilistele töötajatele selistes rasketööstuse harudes, nagu metalluriga, söe- ja naftatööstus. See vastab Nõukogude valitsuse töötasupoliitikale, mis näeb ette kõrgemat töötasu mitte ainult olenevalt töötaja kvalifikatsioonist, vaid ka töötingimuste raskusest“.

Tööstusse, transporti ja ehitustöödele uue tööjõu värbamine, seal alaliste tööliskaadrite loomine ja võitlus tööjõu paigalpüsimatusega on viisaastaku iga aasta plaani teostamisel otsustava tähtsusega.

Seoses sellega omab praegu erilist tähtsust tööjõu organiseeritud värbamine individuaalleepingute sõlmimise teel nii üksikute töötajate kui ka kolhoosidega.

Selleks, et kaasa tõmmata uut tööjõudu ja luua alalisi tööliskaadreid ning majandusjuhte, peavad käitiste direktorid kindlustama igakülgset tööd kergendavat tootmise mehhaniseerimist, parandama tööliste töö- ja elutarbelisi tingimusi, hoolt kandma tööliste kvalifikatsiooni tõstmise eest, arendama elamuteehitust jne.

Suurt osa tööjõudluse tõstmisel etendab plaanis ettenähtud kvalifitseeritud töölis- ja spetsialistide kaadrite ettevalmistamine tööprotsessis, linna ja maa töötajate kvalifikatsiooni tõstmise ja rahvahulkade kultuurilis-tehnilise taseme tõusu programm.

Esmajärgulise tähtsusega tööjõudluse tõstmisel on tootmise mehhaniseerimine.

Sotsialistlikus ühiskonnas rajaneb tööjõudluse tõus esijoones tootmise mehhaniseerimisele, mis asendab käsitööd masina tööga, relvastab tööd tehnikaga, parandab ja kergendab töötingimusi ning tõstab tööliste kvalifikatsiooni.

Uue viisaastaku jooksul jääb rahvamajanduse sõjaeelne tehniline tase kaugele seljataha. Järsult tõuseb töö mehhaniseerimine kogu rahvamajanduses, eriti aga palju tööd nõudvaid tööstusharudes nagu metallurgias, söetööstuses, metsatööstuses, ehitustööl, peale- ja mahalaadimistööl jne.

Väljapaistev rahvamajanduslik tähtsus on järgmisel faktil: tööstustöölise tehniline varustus suureneb 1950. aastal poolteisekordselt võrreldes sõjaeelse tasemega.

Uue tehnika juurutamine liitub tootmisorganisatsiooni parandamisega. Veel rohkem levib tootmise vooluviisiline meetod, mis viimaseil aastail, eriti sõjaajal andis tunduvat tööjõudluse tõusu. Üha laialdasemalt hakatakse organiseerida tööd graafiku järgi.

Erilise tähtsuse on praegu omandanud sõja-aastail saadud tehniliste ja organisatsiooniliste kogemuste laialdane ära kasutamine. Nii näiteks rakendatakse praegu transpordimasinaehituses seda tehnikat ja neid organisatsiooniliste tehnilisi meetodeid, mida sõjaajal kasutati tankitööstuses. Tänu sellele väheneb kaubavagunite ehitamisel töökulu juba 1948. aastal kahekordselt võrreldes sõjaeelse tasemega. See annab määratu suurt kokkuhoidu, kui arvesse võtta, et transport saab viisaastaku jooksul ligi pool miljonit kaubavagunit.

*

Tööjõudluse tõstmiseks ja toodangu omahinna alandamiseks, uue viisaastaku tootmis- ja ehitusprogrammi edukaks täitmiseks on hädavajalik kiireim tehnika arendamine ja eesrindliku tehnika juurutamine kõigis rahvamajandusharudes.

Seaduses viisaastaku plaanist öeldakse: „Kindlustada edasine tehniline progress kõigis NSVL rahvamajanduse harudes, mis on toodangu võimsa tõusu ja tööjõudluse tõstmise eeltingimuseks; selleks on vaja mitte ainult lähemal ajal järele jõuda teaduse saavutustele väljaspool NSVL piire, vaid need ka ületada“.

Nõukogude kord ja kommunistliku partei tark poliitika on loonud soodsaimad tingimused tehniliseks progressiks, teaduse ja tehnika õitsenguks.

Meie sotsialistlikul maal pole olemas neid takistusi, mis kapitalistlikes maades tehnilist progressi pidurdavad. Kodanli-

kes maades takistavad eraomanduslikud huvid, kapitalistliku profiidi huvid sageli uue tehnika laialdast juurutamist ning piiravad ja pidurdavad nende või teiste tehniliste leiutiste rakendamist. Meil pole kehtivad erafirmade huvid, vaid üldriiklikud ja üldrahvalikud huvid. Seetõttu ongi meil loodud kõik võimalused teaduslike avastuste ja tehniliste täiustuste ning leiutiste laialdaseks rakendamiseks. Sotsialistlik planeerimine on tehnilise progressi võimsaks lätteks. Ta saavutab uue tehnika kasutamisel kõige paremaid tulemusi rahvamajanduse arendamises.

Kui kodanlikes maades iga kapitalistlik firma püüab tehnilisi uuendusi hoida teiste eest saladuses, siis NSV Liidus, vastupidi, tehnilised täiustused, avastused ja leiutised levivad kiiresti. Eesrindlikud tehnilised kogemused muutuvad kogu riigi varaks.

Sotsialistlik kord on igati avardanud ja soodustanud massilist leiutustegevust, talentide õitsele puhkemist ja tehniliste uuenduste ning täiustuste parimat ärakasutamist rahvamajanduses. Ükski teine maa ei tunne niisugust hiiglaslikku tehnilist progressi, nagu seda saavutas nii lühikese aja jooksul stalinlike viisaastakutega meie sotsialistlik riik. Nõukogude kord on avanud teadusele uued seninägematud perspektiivid, andes talle kõik tingimused arenemiseks ja tema saavutuste ärakasutamiseks tegelikus elus. Teaduse arendamises seisab uue stalinliku viisaastaku edu eluline eeltingimus.

Uues viisaastaku plaanis väljendub kujukalt stalinlik hoolitsus teaduse eest. Nõukogude riik osutab meie õpetlastele ülisuurt abi nende uurimistööde arendamiseks. Viisaastaku plaanis on ette nähtud teaduslike uurimistööde ulatuse järsk suurenemine võrreldes eelmiste viisaastakutega. Viisaastaku plaanis on ette nähtud hulgaline uute teaduslike uurimisinstituutide, laboratooriumide, katsekäitiste ja -tootmisosakondade ning uute konstrueerimisbüroode laiendamine ja loomine ning teaduslike kaadrite arvu tunduv suurendamine.

Üheks tähtsamaks teaduse ja tehnika arenemise eeltingimuseks, mida viisaastaku plaan ette näeb, on õpetlaste, konstruktorite, inseneride, tehnikute ning kõigi tehnika ja tootmise novaatorite teadusliku ja leiutustegevuse tunduv materiaalne ergutamine.

„Meie kõrge tehnika ja tootmises teaduse laialdase rakendamise ajastul, kus on juba saanud võimalikuks ka aatomienergia ja teiste suurte tehniliste avastuste rakendamine“, kõneles seltsimees Molotov, „peab majanduslikes plaanides omistatama esmajärgulist tähtsust tehnika küsimustele, meie tööstuse tehnilise taseme tõstmise ja kõrge kvalifikatsiooniga tehniliste kaadrite loomise küsimustele. Me peame joonduma kaasaegse maailmatehnika saavutustega kõigis tööstuse ja rahvamajanduse harudes ning tagama eeltingimusi nõukogude teaduse ja tehnika igakülgselt edasiarenemiseks“.

Sotsialistliku korra eelised, Lenini-Stalini partei juhtimine, Nõukogude rahva kõrge teadlikkus ja energia ning meie talentide poolest rikka õpetlaste armee visa töö ja tahe — kõik see kindlustab, et stalinlikud juhendid meie maa teaduse ja tehnika uuest progressist täidetakse.

Nõukogude õpetlased täidavad stalinliku ülesande: mitte üksnes teiste maade teaduse saavutustele järele jõuda, vaid neist lähemal ajal ka ette jõuda. „Meil saab olema nii aatomienergia kui ka palju muud“ (Molotov).

*

Tootmise ja kapitaalehituste, tehnika, teaduse ja kultuuri arendamise grandioosne ulatus, töörahva elutaseme tunduv tõus — see kõik nõuab sotsialistliku akumulatsiooni kiiret tempot uuel viisaastakul. On tarvis mobiliseerida kõik sisemised ressursid, kõik akumulatsiooniallikad ja leida vajalikud vahendid meie maal alustatud suureks ülesehitustööks.

Selleks on tarvis igakülgselt juurutada nõukogulikke majandamismeetodeid, nagu õpetavad Lenin ja Stalin, majandusliku kalkulatsiooni meetodeid, kokkuhoiurežiimi teostamist, toodangu omahinna alandamise meetodeid. „Kokkuhoiurežiim, millest korduvalt on kõnelnud Lenin ja Stalin, ei ole lühiajaline kampaania, vaid sotsialismile omane majandamisemeetod. Nõukogude inimesed on kohustatud neid juhendeid meeles pidama ja pidevalt neist juhendumata oma töös“ (Ždan'ov).

Toodangu omahinna alandamine on sotsialistliku tootmise seadus. Omahinna alandamises väljendub tööjõud-

luse tõus, tehnika arenemine, tootmisvahendite kasutamise kvaliteedi tõus, kõigi ressursside kokkuhoiu suurenemine. Omahinna alandamine on sotsialistliku akumulatsiooni tähtsaimaks eeltingimuseks. Ta on meie kodumaa ühiskondliku rikkuse suurenemise ja töörahva heaolu tõusu lähteks.

Neil kaalutlustel pühendabki viisaastaku plaan omahinna alandamise ülesandele suurt tähelepanu. Plaanis ettenähtud omahinna alandamisest tulenev kokkuhoid on märksa suurem kui eelmistel viisaastakutel. Vastavalt uuele viisaastaku plaanile annab tootmiskulude alandamine tööstuses, transpordis, masina-traktorijaamades ja sovhoosides 1946.—1950. aastal kolossaalse summa kokkuhoidu — 160 miljar-dit rubla! See tähendab seda, et iga töötaja neis majandus-harudes peab viisaastaku jooksul oma tööd nii parandama, et säästaksime riigile mitme tuhande rubla suuruses kokkuhoidu tootmiskulutuste alandamise teel, tõstes samal ajal toodangu kvaliteeti.

Tööstuse osas näeb plaan selle aja jooksul ette toodangu omahinna alandamist 17 protsendi võrra. See on märksa rohkem, kui oli ette nähtud kolmanda viisaastaku plaanis (10 protsenti).

Raudteevedude omahind peab alanema 18 protsendi võrra, ehitustööstuse omahind 12 protsendi võrra, masina-traktori-jaamade traktorite töö omahind 16 protsendi võrra.

Seaduses viisaastaku plaanist kõneldakse vajadusest tugev-dada m a j a n d u s l i k k u k a l k u l a t s i o o n i, suurendada majandusorganisatsioonide tähelepanu sisemiste ressursside mobiliseerimisele ja kokkuhoiurežiimile, võidelda otsustavalt ebaökonomisest talitusviisist tekkinud kadude ja igasugu ebatootlike kulutuste likvideerimiseks.

Kõiki tootmisvahendeid — maad ja ehitusi, masinaid ja tööpinke, tööriistu ja inventari, kütteenet ja elektrienergiat, tooraineid ja materjale tuleb kasutada kõige ratsionaalsemalt, riigile kõige tulutoovamalt.

Sotsialistliku ühiskondliku omanduse range kaitsmine on viisaastaku plaani täitmise vajalikuks eeltingimuseks. Selleks on nõutav hästi korraldatud majanduslik arvepidamine, raha-liste ressursside kulutamise alaline kontroll ja karm võitlus igasugu ühiskondliku omanduse riisujatega.

Stalinlik Konstitutsioon nimetab ühiskondlikku, sotsialistlikku omandust nõukogude korra pühaks ja puutumatuks aluseks, meie kodumaa rikkuse ja võimsuse allikaks, töötava rahva jõuka ja kultuurse elu allikaks. Igasugune riikliku ja kolhooslik-kooperatiivse vara raiskamine kahjustab uue stalinliku viisaastaku täitmise ja ületamise üldrahvalikku üritust.

Mida paremini hoitakse ühiskondlikku vara, mida paremini seda kasutatakse rahvamajanduse huvides, seda suuremad on meie maa võimalused uue viisaastaku plaani suurte ülesannete kiireimaks lahendamiseks.

Suure tähtsuse meie plaanide täitmisel ja meie rahvamajanduse kõigi harude katkematul tööil omavad materiaalsete ressursside r e s e r v i d ja varud. Uut viisaastaku plaani iseloomustab asjaolu, et ta pühendab reservide kogumisele erilist tähelepanu.

Riiklikud materiaalsed reservid ja varud etendavad uues viisaastaku plaanis tähtsat osa. Kuus protsenti kogu rahvatulust on plaanis ette nähtud reservideks. Luuakse võimsad elektrienergia-, vilja- jne. reservid. Riiklikke toorainetereserve kasutatakse selleks, et vältida tootmise hooajalisi langusi teres reas tööstusharudes, nagu näiteks toiduainetetööstuses jt.

*

Tootmise ja kapitaaltööde arendamine rajoonide järgi on uuel viisaastakul planeeritud nii, et vältida ristuvaid vedusid, lühendada vedude kaugust ja alandada transpordikulusid. Seda saavutatakse sel teel, et töötleva tööstuse käitised rajatakse lähemale kütte- ja toorainet tootvaile rajoonidele.

Eriti suur tähtsus on plaanis k o h a l i k e r e s s u r s s i d e ärakasutamisel.

Viisaastaku plaani täitmiseks on vaja igati arendada initsiatiivi kohtadel kõigi kohalike ressursside mobiliseerimiseks iga vabariigi, krai ning oblasti kohaliku tööstuse ja töönduskooperatiivide majanduse kindlustamise ja arendamise eesmärgil.

Seejuures tuleb vabariiklike ja kohalike organite tähelepanu suunata eriti toiduainete, massikaupade, ehitus- ning metsamaterjalide ja kohalike kütteenete ning metalli, metalltoodete ja seadmete tootmisele kohalikeks vajadusteks.

Viisaastaku plaan ergutab liiduvabariikide majanduslikku

initsiatiivi. Seoses sellega on plaanis kindlaks määratud, et liiduvabariigid võivad täielikult käsutada kohaliku tööstuse ja tööndus-kooperatiivide poolt toodetavaid massikaupu. Vabariikide ministrite nõukogud määravad oma äranägemise järgi, missugune osa sellest toodangust jäetakse tarbimiseks vabariiki ja missugune osa suunatakse kaubavahetuse korras teistesse liiduvabariikidesse (seejuures peetakse kinni turuhindade üleriigilisest reguleerimisest).

Niisiis, mida enam üks või teine liiduvabariik ilmutab majanduslikku initsiatiivi kohalike ressursside arendamiseks, seda suuremat lisakaupade hulka ta käsutab. Kohalik majanduslik initsiatiiv on võimsaks täiendavate ressursside mobiiliseerimise allikaks. Selles seisab üks uue viisaastaku plaani täitmise ja ületamise eeltingimusi.

Viisaastaku plaan kindlustab kõigi meie liiduvabariikide majanduse ja kultuuri tõusu. Selles väljendub kujukalt leninlik-stalinlik rahvuspoliitika, NSVL rahvaste vankumatu sõprus ja vendlus. Suurt abi majanduse ja kultuuri arendamiseks osutatakse neile liiduvabariikidele ja rajoonidele, kes on hiljuti astunud Nõukogude Liidu koosseisu.

III

TÖÖSTUS UUEL VIISAASTAKUL

Eespool juba rääkisime tööstuse tõusu tähtsusest uuel viisaastakul. Viisaastaku plaan näeb ette sotsialistliku tööstuse kõigi harude suurt kasvu.

Tööstuse arenemise aluste aluseks on metalli tootmise — metallurgia tõus. Must metallurgia — malmi, terase sulatamine, valtsmetalli tootmine — määrab mitmes suhtes NSVL kogu rahvamajanduse taastamise ja arendamise.

Must metall on tarvilik kõigi majandusharude varustamiseks — mitmesuguste masinate, tööpinkide ja tööriistade tootmiseks. See on tarvilik käitiste ja elamute ehitamiseks linnas ja maal, raudteede ehitamiseks, elanikkonna elutarbeliste vajaduste rahuldamiseks jne. Malmi ja terase tootmine on tööstuse arenemistaseme tähtsaim näitaja.

Viisaastaku plaani kohaselt ületatakse malmi ja terase

sulatamise ja valtsmetallitoodangu sõjaeelne tase 1950. aastal enam kui ühe kolmandiku — 35 protsendi võrra; malmi sulatatakse 19,5 miljonit tonni ja terast 25,4 miljonit tonni.

Selleks, et kindlustada sellist musta metallurgia võimsat arenemist, suurendatakse tunduvalt rauamaagi- ja koksitoodangut ning teostatakse kapitaaltööde suur programm.

Luuakse rauamaagibaasid Siberis, Kaug-Idas, Taga-Kaukaasias ja teistes rajoonides. Plaan kavastab maakide kaevandamise organiseerimist Kurski magneti-anomaalia rajoonis, kus maapõues leiduvad maailma rikkaimad rauamaagilademed.

Suurt osa etendab väärtuslikema metallurgia-tooraine — mangaanimaagi lademete kasutamise laiendamine Nikopoli (Ukraina) ja Tšiatura (Gruusia) rajoonis.

Lastakse käiku 45 kõrgahju, 180 martäänahju ja konvertorit, 90 elektriahju, 104 valtsimismasinat ja 63 koksipatareid. Need uued ettevõtted võivad edaspidi toota terast, valtsmetalli ja koksi ligi kaks kolmandikku sellest kogusest, mida on 1950. a. kavastatud toota kogu meie maal.

Viisaastaku jooksul taastatakse meie lõunarajoonide metallurgia, sealhulgas seitseteist suurt metallurgiatehast. Ühtlasi suureneb tunduvalt meie idarajoonide — Uurali, Siberi, Kaug-Ida jne. metallurgia.

Sõja ajal arenes meie idarajoonide metallurgia tõhusasti. Nii näiteks kahekordistus Uuralis sõja-aastail malmi sulatamine. Uuel viisaastakul toimub idarajoonides metallurgia kiire edasiarendamine. Põhiliselt lõpetatakse selliste Uurali gigantide nagu Novo-Tagili ja Tšeljabinski metallurgiatehaste ehitamine. Jätkatakse nelja metallurgiatehase ehitamist Uuralis ja Siberis. Uued võimsad metallurgiatehased on ehitamisel ka teistes rajoonides — Taga-Kaukaasias, Leningradi rajoonis, Kazahstanis.

See tähendab seda, et metallurgiatehaste paigutus muutub üle kogu meie maa ühtlasemaks. Varem, enne sõda, toodeti musta metalli NSV Liidus peamiselt lõunas. Viisaastaku lõpuks toodetakse lõunarajoonides ainult üks kolmandik kogu metallist. Vaatamata sellele, et 1950. aastal annab lõunarajoonide metallurgia rohkem toodangut kui 1940. aastal, muutuvad peamisteks metalliga varustajaiks idarajoonid.

Meie idarajoonide osatähtsus metallitootmises kasvab

tunduvalt. Kui enne sõda toodeti meil idarajoonides üks kolmandik kogu meie maal sulatatud terasest, siis 1950. aastal toodetakse seal juba üle poole kogu terasest. See näitab, kuidas kasvab meie idarajoonide rikkalike loodusvarade ära kasutamine.

Tunduvalt muutub moodsamaks ja täiuslikumaks musta metallurgia tehniline baas, kvaliteedilt paraneb kõrgahjude, martäänahjude ja valtsimisosakondade seadeldis ja selle kasutamine, märgatavalt tõuseb palju tööd nõudvate protsesside mehhaniseerimine. Tõuseb sulatatava metalli kvaliteet.

Suuresti tõuseb värviliste ja haruldaste metallide tootmine. See rahuldab täielikult rahvamajanduse kiiresti kasvava vajaduse nende erakordselt tähtsate tooraineteliikide alal. Vase tootmine kasvab viisaastaku vältel poolteist korda, alumiiniumi tootmine kaks korda, nikli tootmine peaaegu kaks korda, tina tootmine enam kui kaks ja pool korda, tsingi tootmine kaks ja pool korda.

*

Metalli kõrval omavad rahvamajandusele otsustava tähtsuse kütteained ja elektrienergia.

Uuel viisaastakul tõstetakse tunduvalt söe-, nafta-, turba- ja põlevkivitoodangut, arendatakse elektrienergia ja gaasi tootmist.

Kütteainete tähtsamaks liigiks — tööstuse ja transpordi „leivaks“ on süsi.

Söetoodang ületab 1950. aastal sõjaeelse taseme poolteiskordselt — 51 protsendi võrra ja moodustab 250 miljonit tonni (poole sellest kogusest, mida seltsimees Stalin märkis oma kõnes 9. veebruaril 1946. aastal söetoodangu taseme suurenemisest pikema aja kohta).

Viie aasta jooksul Donbassis mitte ainult taastatakse, vaid ka ületatakse söetoodangu sõjaeelne tase.

Eriti suuresti arenevad, võrreldes sõjaeelse tasemega, meie idabasseinid — Kuznetski, Uurali, Karaganda (Kazahstanis), Kaug-Ida, samuti ka Moskva-lähine söebassein. Tunduvalt laieneb kiiresti kasvav põhjarajooni söebassein — Petšora söebassein.

Söetööstuse paigutus üle kogu meie maa muutub veelgi

ühtlasemaks. Enne sõda andis Donbass üle poole kogu NSV Liidu söetoodangust. Kuid 1950. aastal, vaatamata sellele, et Donbass 1940. aastaga võrreldes suurendab oma toodangut, annab ta ligikaudu vaid ühe kolmandiku kogu söetoodangust. See tähendab seda, et kaks kolmandikku söetoodangust tuleb teistest rajoonidest, peamiselt idarajoonidest.

Söetööstuse tehniline baas muudetakse viisaastaku jooksul moodsamaks ja paremaks. Piisab, kui ütelda, et mehhanismide arv söetööstuses suureneb sõjaeelse tasemega võrreldes kolm-neli korda. See kindlustab palju tööd nõudvate protsesside, eriti söe laadimise suurt mehhaniseerimist.

Viisaastaku plaani seadus märgib, et söetööstuse tähtsamaks ülesandeks on söe kvaliteedi, otsustav parandamine tema hüvendamise, sorteerimise ja brikettimise teel. Plaani kohaselt hüvendatakse 1950. aastal kolm viiendikku kogu söetoodangust mehhaanilisel teel. Laiaulatuslikult areneb söebriketi valmistamine. Faktiliselt luuakse uus tootmis-haru — söe hüvendamine ja brikettimine, mis tunduvalt parandab kütteaine kasutamist ja vähendab tema veokulusid.

Peale söe on rahvamajandusele esmajärgulise tähtsusega kütteaineks nafta.

Viisaastaku plaani seadus näeb ette naftatööstuse kiiret taastamist ja arendamist. Sõjaeelne tase naftatootmise ja töötlemise alal tuleb saavutada 1949. aastal. 1950. aastal tuleb see tase ületada ja naftatoodang moodustab 35 400 000 tonni.

Plaan näeb ette naftatoodangu taastamise kiire tempo Kaukaasia rajoonides — Bakuu, Groznõi, Krasnodari rajoonides. Jätkub naftatoodangu ja nafta töötlemise tunduv arendamine idarajoonides — Uuralis, Baškiirias, Volgamil, s. o. „Teises Bakuus“, edasi Sahhalini saarel, Kesk-Aasias — Turkmeeni ja Uzbeki NSV-s, samuti ka Kazahhi NSV-s ja Ukrainas.

Sel kombel levib naftatoodang ja nafta töötlemine meie maal üha ühtlasemalt. Plaanis on kavastatud suurendada tunduvalt idarajoonide osatähtsust nafta üldtoodangus. Kui 1940. aastal meie idarajoonid andsid ligikaudu ühe kaheksandiku kogu NSV Liidus toodetavast naftast, siis 1950. aastal annavad nad juba rohkem kui ühe kolmandiku.

Viie aasta jooksul tõuseb suuresti naftatööstuse tehniline tase. Edasi arendatakse naftapuuraudude puurimise kiirmetodeid, turbiinpuurimist jne. Tõstetakse bensiini kvaliteeti ja arendatakse kõrgesordilise aviobensiini tootmist.

Viisaastaku plaan kavastab laias ulatuses uue tööstusharu — gaasitööstuse arendamist.

Gaasi edasiandmine torusid kaudu kütteaine transportimise asemel annab rahvamajandusele suurt kokkuhoidu. Gaasitööstuse baasiks on loodusliku gaasi tootmine ja söe, turba ning põlevkivi töötlemine.

Luuakse ja arendatakse välja uus tööstusharu söe ja põlevkivi töötlemiseks vedelaks kütteaineks. Tunduvalt suureneb põlevkivitoodang Eestis ja Leningradi oblastis. Sinna ehitatakse põlevkivigaasi ja põlevkivitöötlemise tehased.

Rööbiti uute gaasitehastega saab meie maa mitu suurt gaasijuhet: viiakse lõpule Saraatov-Moskva gaasijuhtme ehitamine. Jätkatakse töid söe maa-aluse gasifikatsiooni alal, mida Lenin nimetas tehnika revolutsiooniks.

*

Esmajärgulist osa uues viisaastaku plaanis etendab meie maa edasine elektrifitseerimine. Lenin ja Stalin õpetavad, et elektrifitseerimine on kaasaegseis tingimuses tootmisjõudude ja tehnilise progressi arenemise tähtsamaid vahendeid.

Lenin seostas elektrifitseerimist kogu suurtööstuse arenemisega, kogu meie maa tootmise põhjaliku ümberkorraldusega eesrindliku tööstustehnika baasil. Ta ütles: „Kommunism on nõukogude võim pluss kogu maa elektrifitseerimine.“

Lenini kuulsat plaani meie maa elektrifitseerimise kohta — Venemaa elektrifitseerimise riikliku komisjoni plaani — käsitas partei kui oma teist programmi.

See elektrifitseerimise tähtsus sõltub elektrienergia erilistest eelistest. „Elektrienergia,“ kirjutas Lenin juba neljakümne viie aasta eest, „on odavam kui aurujõud, tal on suurem jagatavus ja teda on hoopis hõlpsam anda väga suurte kauguste taha, seejuures on masinate käik korralikum ja rahulikum...“

Elektrienergiat võib lõpmatuseni pihustada ja hõlpsasti koondada määratu suurtes kogustes, edasi anda peaaegu ilma kaota. Elektrienergiat võib võrdlemisi hõlpsasti muuta iga liiki energiaks ja teda võib saada igast energialiigist. See annab võimaluse rakendada teda kõige laialdasemalt tööstuses, põllumajanduses, transpordis, linnamajanduses, igapäevases elus jne. Elektrienergia võimaldab kõige paremini ära kasutada mitmesuguseid kütteaineid, veekukkumise jõudu („valge süsi“), tuulejõudu jne.

Siit on selge, millist suurt kokkuhoidu rahvamajandusele annab odava elektrienergia üleandmine juhtmete kaudu, selle asemel et transportida kütteaineid.

Uue viisaastaku plaani kohaselt hakatakse suurelatuslikult tootma ja kasutama elektrienergiat.

Elektrienergia tootmine 1950. aastal ületab sõjaeelse taseme 70 protsendi võrra ja tõuseb 82 miljardi kilovatini. See tähendab, et viie aasta jooksul rakendatakse tegevusse elektrijaamad, millede üldvõimsus ületab seitsmekordselt selle, mida omal ajal Venemaa elektrifitseerimise riikliku komisjoni (Goelro) plaani järgi kavatseti tegevusse rakendada 10—15 aasta jooksul.

Täielikult taastatakse elektrijaamad okupatsiooni all kannatada saanud rajoonides, sealhulgas Dneproges. Laiaulatuslikult areneb uute elektrijaamade, eriti hüdroelektrijaamade (veekukkumise jõudu kasutavate elektrijaamade) ehitamine.

Viisaastaku jooksul kahekordistub elektrijaamade võimsus. Elektrijaamade võimsuse kasv uuel viisaastakul ületab teiste majandusharude taastamise ja arendamise kasvu. See tõttu tekivad elektrienergia reservid. Sellega saavutatakse rahvamajanduse pidev varustamine elektrienergiaga. Tõuseb elektrienergia kvaliteet.

Elektrienergia rakendamine rahvamajanduses laieneb igas suunas.

Tunduvalt suureneb elektrienergia kasutamine tööstuses. Laiaulatuslikult levib individuaalne automatiseeritud elektriline transmissioon.

Üha suuremat osa hakkab etendama uuel viisaastakul elekter mitte ainult masinaid liikumapaneva jõuna, vaid ka ühtede või teiste tööstustoodete tootmisprotsessis eneses,

näiteks kergete ja värviliste metallide, legeritud terase, keemiasaaduste tootmisel ning metallitöötlemisel.

Kõik see tõstab tööstuse tehnilise varustuse taset.

Rööbiti tööstuse edasise elektrifitseerimisega uuel viisaastakul teostatakse üleminek raudteetranspordi ja põllumajanduse ulatuslikumale elektrifitseerimisele.

Laieneb elektrienergia kasutamine sidevahendina, linnamajanduses ja igapäevases elus.

Suurt tähtsust omavad uuel viisaastakul teaduslikud uurimistööd elektrienergia alal ja elektrienergia üleandmine kõrgepinge alalisvooluna suurte kauguste taha.

Meie elektrijaamade töö tehniline tase tõuseb tunduvalt. Neis rakendatakse uusimat tehnikat, kõrge survega ja kõrge temperatuuriga auru ja turbiinide, katelde ning eriaparaatide moodsaimaid tüüpe.

Üha rohkem automatiseeritakse elektrijaamade, esijoones hüdroelektrijaamade töö.

*

Eriti kõrge on uuel viisaastakul masinaehituse arendamise tempo. Seltsimees Stalin nimetas masinaehitust rasketööstuse südamikuks. Masinaehituse arenemisest sõltub kõigepealt tootmise mehhaniseerimine kogu rahvamajanduses. Masinaehitusele kuulub juhtiv osa tehnilises progressis.

Seepärast on stalinlike viisaastakute vältel kasvanud meie masinatööstus tunduvalt rohkem kui teised tööstusharud. Suure Isamaasõja eel oli nõukogude masinaehituse ulatus ligikaudu 50 korda suurem kui tsaari-Venemaal 1913. aastal.

Selline masinaehituse kolossaalne kasv tähendab seda, et just selles tööstusharus läheneme me rohkem kui teistes harudes ülesande lahendusele — järele jõuda tähtsamate kapitalistlike maade tööstustoodangu hulgale üksiku elaniku kohta ja ületada see.

Arvud meie masinaehituse kasvust uuel stalinlikul viisaastakul näitavad selgesti, kuidas meie maal jäetakse kaugemale seljataha sõjaeelne tehniline tase. Rahvamajandus saab 1950. aastal kaks korda rohkem seadmeid ja masinaid kui 1940. aastal. Toome mõningad näited masinaehituse toodangu üksikute liikide kasvust.

Sepatöö-pressimisseadete tootmine suureneb 1950. aastal võrreldes 1940. aastaga 2½ korda, metallurgia-seadmete tootmine — 3,7 korda, elektriseadiste tootmine — kaks ja pool korda. Traktorite tootmine suureneb enam kui kolm ja pool korda, vedurite ehitamine — peaaegu kaks ja pool korda. Autode tootmine kasvab peaaegu kolm ja pool korda, tõustes poole miljoni autoni aastas.

Tunduvalt suureneb seadmete tootmine toiduainetetööstusele, kerge- ja tekstiiltööstusele. Nii näiteks kasvab tekstiilmasinate tootmine 1950. a. võrreldes 1940. a. 4 korda.

Viisaastaku plaani tähtsamaid ja suurejoonelisemaid näitajaid on metallilõikamismasinate arvu tõstmine 1950. aastal NSV Liidus 1 300 000-ni. See ületab 30 protsendi võrra metallilõikamismasinate arvu, mis olid Ameerika Ühendriikide käsutuses 1940. aastal.

Selline metallilõikamismasinate rohkus NSV Liidus kõneleb metalli tarbimise määratu suurest kasvust, rahvamajanduse tehnilise uuenemise kiirest tempost tehnika alal.

Masinaehituse hiigelulatus on NSVL rahvamajanduse kiire arenemise, meie sotsialistliku kodumaa võimsuse edasise kindlustamise võimsaks tõukejõuks. „Selles on NSVL tehnilis-majandusliku sõltumatuse ja edasise tehnilise progressi suurim alus kõigis rahvamajanduse harudes“ (Voznessenski).

Rööbiti masinapargi määratu suure kasvuga tõuseb tema koosseisu kvaliteet. Suureneb kõrge tootmisvõimsusega tööpinkide, automaat- ja poolautomaat-tööpinkide osatähtsus. Viisaastaku lõpuks ületab kõrge tootmisvõimsusega agregaat-tööpinkide ja eritööpinkide valmistamine 1940. aasta taseme üheksa ja pool korda.

Rahvamajandus saab tõhusama varustuse. Hakatakse valmistama uusimat tüüpi masinaid ja seadiseid, uusimat, eriti kõrgesageduslikku ja kõrgepingelist aparatuuri, raadioaparaate, fotoelemente jne.

Plaan näeb ette eriti kiire arenemise aparaatide ehitamise alal. Optika-, mehhaanika- ja elektrimõõteriistade tootmine suureneb 1950. aastal võrreldes 1940. aastaga seitsmekordseks. Aparaatide tootmise kasv tõhustab suuresti tootmisprotsesside automaatset käsitsemist ja kontrollimist. Aparaatide ehitamise tõus võimaldab luua võimsa baasi teadusliku uurimise eksperimentide tunduvalt laiendamiseks.

Uute tehnika- ja tootmisharude arendamiseks on kavastatud aparaatide tootmine raadiolokatsiooni alal ja nende kasutamine rahvamajanduses; tööd reaktiivse tehnika arendamise alal, uut tüüpi jõumasinate rakendamise alal, mis annavad uusi kiirusi ja võimsusi; tööd aatomi sisemise energia uurimise alal tema kasutamisele võtmiseks majanduslikul eesmärgil.

*

Uuel viisaastakul tõuseb tunduvalt töö keemiatööstuse harudes.

Keemiatööstuse kasvul on väga suur tähtsus kogu rahvamajandusele. Marxi väljenduse järgi rohkendab keemia kasulike ainete arvu ja juba tuntud ainete kasulike rakenduste arvu.

Keemiatööstuse arenemise tagajärjeks on meie maa toorainetebaasi määratu suur laienemine, rohkearvuliste uute, kunstlike toorainete ja poolfabrikaatide loomine, mis edukalt asendavad vastavaid loomulike toorainete ja poolfabrikaatide liike. Nii näiteks valmistatakse keemiatööstuse ettevõtteis kunstkiudu, sünteetilist kautšukit, sünteetilisi värvaineid, plastilisi masse, piiritust jne.

Väga suur tähtsus on mineraalväetistel, mida keemiatööstus toodab põllumajandusele.

Keemiatööstuse toodang ületab 1950. aastal sõjaeelse taseme poolteisekordselt. Tema kasv rajaneb uue tehnika ja eesrindlike töömeetodite rakendamisele.

Luuakse uusi keemiatööstusharusid söe- ja naftatööstuse kõrvalsaaduste töötlemise baasil. Arenevad kunstliku vedelkütteaine, kunstkiu ja -naha ning sünteetilise piirituse uued tootmisharud.

Suuresti tõuseb mineraalväetiste tootmine. Nii suureneb fosfaatväetiste toodang 1950. aastal võrreldes 1940. aastaga kahekordselt.

Tunduvalt suureneb värvainete valmistamine ja laieneb arstimite tootmise tööstus.

Kummitööstuses suureneb sünteetilise kautšuki valmistamine 1950. aastal võrreldes 1940. aastaga kahekordselt, autokummide valmistamine kolmekordselt.

Paberi tootmine suureneb 1950. aastal kahe kolmandiku — 65 protsendi võrra sõjaeelse tasemega võrreldes.

*

Uuel viisaastakul on kavastatud tunduvalt tõsta metsa- ja ehitusmaterjalide tööstuse taastamise ja arendamise tempot. See peegeldab kogu meie maal hooguvõtva kapitaalehitustöö ulatust.

Metsatööstuse töö põhinäitajaks on tarbepuidu väljavedu. See kasvab 1950. aastal 1940. aastaga võrreldes enam kui poolteisekordselt — 59 protsendi võrra.

Metsatööstus oli meil varem üks mahajäänumaid tööstusharusid, kus tegelikult puudus tootmise mehhanisatsioon. Viisaastaku plaan seadis ülesande — muuta metsatööd ja metsamaterjalide vedu, kus on ülekaalus raske käsitsi töötamine, arenenud mehhaniseeritud tööstuseks alatiste kvalifitseeritud tööliskaadritega.

Seoses sellega rakendatakse metsatööstuses hulgaliselt elektrisaage metsatöödel ja traktoreid metsamaterjalide juurdeveol. Laiaulatuslikult kasutatakse auto- ja raudteetransporti metsa väljaveoks parvetamisteedele ja magistraalraudteede äärde. Metsatööd mehhaniseeritakse kolme neijandiku, ja metsa väljavedu — enam kui poole võrra. Mehhaniseeritakse ka palju tööd nõudvad parvetamise ning peale- ja mahalaadimise protsessid.

Ehitusmaterjalide tööstuse kiire taastamine ja arendamine omab esmajärgulise rahvamajandusliku tähtsuse. Ehitusmaterjalide tööstuse tööst oleneb ettevõtete ja elamute ehitamise käik, kapitaaltööde plaani täitmine okupatsiooni all kannatada saanud rajoonides ja kogu meie maal. Suurt osa ehitusmaterjalide tööstuse arendamises peavad etendama vabariiklikud ja kohalikud organid.

Viisaastaku plaan näeb ette ehitusmaterjalide tööstuse ülisuurt kasvu, tema varustamist moodsa tehnikaga. Ületatakse tunduvalt ehitusmaterjalide tootmise sõjajaelne tase. Nii näiteks tsemendi tootmine suureneb 1950. aastal 1940. aastaga võrreldes 1,8 korda, klaasi tootmine — 1,8 korda, katusekivide tootmine — 4 korda jne.

Luuakse uus tööstusharu — elamute tootmine vabrikuis ja tehaseis. Selle tööstusharu tehased, mis on ehitatud uuel viisaastakul, hakkavad iga aasta tootma maju üldise elamis- pinnaga enam kui neli ja pool miljonit ruutmeetrit.

*

Töötava rahva elutaseme tunduva tõstmise kindlustamiseks näeb viisaastaku plaan ette toiduainete ja massikaupade tööstuse suurt kasvu. Iga aasta kasvab nende tööstusharude toodang keskmiselt 17 protsendi võrra. See tähendab, et viie aastaga ta peaaegu kahekordistub. 1950. aastal toodab see tööstus hoopis rohkem toiduaineid ja massikaupu kui enne sõda.

Nii toodetakse 1950. aastal puuvillriiet enam kui neli ja pool miljardit meetrit, villast riiet üle 150 miljoni meetri, siidriiet peaaegu 150 miljonit meetrit, nahkjalatseid — 240 miljonit paari, sukki ja sokke — peaaegu 600 miljonit paari. See ületab märgatavalt sõjaeelse taseme.

Luuakse kunstiidi suurtööstus. Selle toodang kasvab 4,6 korda võrreldes sõjaeelse tasemega.

Uuel viisaastakul on kavas ka toiduainetetööstuse kõigi harude suur kasv. 1950. aastal ületab lihasaaduste, või, taimeõli, suhkru, kondiitrisaaduste ja muude toiduainete tootmine kaugelt sõjaeelse taseme.

Lihasaaduste toodang tõuseb 1950. a. 1 300 000 tonnini, võitoodang 275 000 ja suhkru toodang 2 400 000 tonnini. Kalapüük ületab sõjaeelse taseme poolteisekordselt. Tunduvalt suureneb 1940. a. tasemega võrreldes konservitööstus.

Taastatakse toiduainete sõjaeelne sortiment ja tõstetakse nende kvaliteeti, taastatakse ja arendatakse sõjaeelse te pakendite parimaid liike, mis kindlustavad produktide säilitamist ja kvaliteeti.

Tekstiil-, kerge- ja toiduainetetööstus saavad uue, tehniliselt täiusliku varustuse.

Viisaastaku plaanis on kavastatud kohaliku riikliku ja kooperatiivse tööstuse taastamine ja arendamine kõigis vabariikides, kraides ning oblastites.

See omab esmajärgulise tähtsuse meie maa kaubaressurside kasvule.

Kohaliku tööstuse ja töönduskooperatiivide põhiülesandeks on massikaupade ja kohalike ehitusmaterjalide tootmine, samuti kolhooside vajaduste rahuldamine hobu- ja käsiinventariga, veokite, regede ja rakmetega.

Kohalik tööstus ja töönduskooperatiivid on kohustatud organiseerima kõrgekvaliteedilise koduse inventari tootmist kättesaadavate hindadega.

Kohalik tööstus ja töönduskooperatiivid peavad 1950. aastal tunduvalt ületama toodangu sõjaeelse taseme. Nii näiteks valmistatakse mööblit peaaegu ühe kolmandiku (30 protsendi) võrra rohkem, trikooesemeid ühe neljandiku või kolmandiku (25—30 protsendi) võrra rohkem. Tellisetootmine kasvab enam kui kaks korda võrreldes sõjaeelse tasemega, turbatoodang peaaegu kahe kolmandiku võrra, söetoodang enam kui kolme neljandiku võrra.

Kohalikule tööstusele ja töönduskooperatiividele on tehtud ülesandeks otsustavalt parandada toodangu kvaliteeti ja sortimenti, taastada ja suurendada jalatsite ja rõivaste valmistamise alal töökodade võrku, samuti ka mööbli ja koduse inventari remontimise alal. See omab olulise tähtsuse elanikkonna teenindamise paremustamisel.

*

Selline on tööstuse tootmisprogramm uuel viisaastakul. Selle täitmiseks on vaja teostada suureulatuslikke kapitalaaltöid.

Uuel viisaastakul moodustab tööstuses kapitalimahutuste ulatus 157,5 miljardit rubla.

Selleks, et täita uue viisaastaku ehitusprogramm, tuleb igati arendada ehitustööstust ja tugevdada ehitusorganisatsioone.

Ehitustööstus oli meil varem äärmiselt puudulikult mehhaniseeritud. Viisaastaku plaan näeb ette ehitustehnika laialdast rakendamist, tehaseis valmistatud kokkupandavate konstruktsioonide ulatuslikku kasutamist ehitustöödel. Raske käsitsi-töö asendatakse mehhaniseeritud tööga. Nii näiteks mehhaniseeritakse mullatööd 60-protsendilisel, kilustiku valmistamine 90-protsendilisel, betooni segamine 95-protsendilisel. Sellise ehitustööde mehhaniseerimise tagab ehitusmasinate tootmise arendamine.

Sõja-aastail õppisid meie ehitajad ehitama kiiremini ja kokkuhoidlikumalt. Kuid neist edusammudest on meile praegu juba silmanähtavalt vähe. Tarvis on veel rohkem lühendada ehitustööde ja uusehituste kasutuselevõtmise tähtaegu ning muuta ehitustöö odavamaks.

Selleks on vaja teha lõpp „gigantomaaniale“ ehituses ja likvideerida liialdused tehnilistes projektides, ehitada ainult

kinnitatud ettenähtud korras tehniliste projektide ja eelarvete järgi. Need eelarved peavad olema ökonoomsed.

Ehitusorganisatsioonid peavad omama alatisi tööliskaadreid, samuti ka oma abiettevõtteid ehitusmaterjalide ja mehhanismide tootmise alal.

Selline on tööstuse taastamise ja edasiarendamise programm uuel viisaastakul.

IV

TRANSPORT UUEL VIISAASTAKUL

Viisaastaku plaan andis kõigi transpordiliikide — raudtee-, vee-, auto-, õhustranspordi ja samuti ka sidevahendite tõusu võimsa programmi.

Meie maa, kellele kuulub üks kuuendik kogu maailma maismaast, peamiseks ja otsustavaks transpordivahendiks on raudteetransport. NSVL on raudteede suurriik.

Tööstuse, põllumajanduse, kapitaalehitustööde ja kaubakäibe kiire kasv tähendab seda, et ka laadungite hulk, mida raudteed uuel viisaastakul peavad edasi toimetama, tundub valts kasvab.

Viisaastaku plaani kavas on tõsta 1950. aastal veokäivet raudteel 1940. aasta tasemega võrreldes enam kui veerandi võrra (28 protsenti). 1950. aastal tõuseb raudteedel laadimine ööpäeva jooksul keskmiselt 115 000 vagunini. Kui need vagunid ritta asetada, siis saame mitmesaja kilomeetri pikkuse „rongi“.

Sellist veokäibe ulatust raudteedel võimaldab kavastatud kapitalimahutuste programm, raudteetranspordi tehnilise baasi arendamine ja raudteetöö paremaks muutmine.

Plaani kohaselt ületab kapitaaltööde maht raudteetranspordi alal viie aasta jooksul 40 miljardi rubla suuruse summa. See võimaldab raudteetransporti mitte ainult taastada, vaid ka suuresti edendada sõjaeelse tasemega võrreldes.

Kapitaalselt taastatakse need raudteed, mis on saanud kannatada saksa okupatsiooni all. Juba 1948. aastal taastatakse tähtsamatel liinidel 15 000 kilomeetrit raudteed.

Viisaastaku jooksul muutub okupatsiooni all kannatada saanud rajoonides raudteede läbilaskevõime tähtsamal lii-

nidel suuremaks kui enne sõda. Need liinid ühendavad Donbassi Krivoi Rogi rauamaagibasseini, tsentrumi ja Volgamaadega; Moskvat — Leningradi, Baltimaade, Ukraina ja Valge-Venega; Kaukaasiat — meie maa teiste rajoonidega.

Viisaastaku jooksul laieneb tunduvalt NSVL raudteedevõrk. Ehitatakse uusi raudteeliine üldpikkusega üle 7000 kilomeetri.

Viisaastaku plaani kavas on kindlustada Uurali ja Siberi tööstuse vedude vajaduste täielik ja häireteta rahuldamine. Ehitatakse uued raudteeliinid, mis ühendavad Stalinski (Kuznetski söebassein Siberis) Magnitogorskiga (Uurali tähtsaim metallurgiarajoon). Pool kõigist viisaastaku jooksul ehitata-vaist raudteeliinidest tuleb Siberisse.

Et suurendada raudteede läbilaskevõimet, näeb plaan ette teiste rööpmete ehitamist ja taastamist kogu maal üldpikkusega 12 500 kilomeetrit.

Üldse asendatakse olemasolevas raudteevõrgus 50 000 kilomeetrit rööpaid uutega. See on rohkem kui maakera ümbermõõt.

Sel kombel kasvab tunduvalt meie r a u d t e e d e m a j a n - d u s. Viisaastaku jooksul saab raudteetransport 6 500 000 tonni rööpaid ja rööpakinnitusvahendeid ning 185 000 000 liiprit.

Täielikult taastatakse ja hulgaliselt täiendatakse raudtee veerevat koosseisu. Kodumaa toodangu arvel suureneb veduritepark viisaastaku jooksul seitsme ja poole tuhande võrra, kaubavagunitepark peaaegu poole miljoni (472 tuhat) võrra, reisijatevagunitepark kuue tuhande võrra. Paraneb vedurite ja vagunite remont.

Plaanis on ette nähtud raudteetranspordi ümbervarustamine uue tehnikaga tähtsamais suundades ja raudteede pideva töö kindlustamine, eriti talve tingimustes.

Tõusevad veereva koosseisu võimsus ja tehniline tase. Kasvab võimsate vedurite ja vagunite arv, mis on arvestatud kõrge kandejõu jaoks, kasvab automaatselt tühjenduvate vagunite arv.

Suurt tähtsust omab elektrienergia rakendamine raudteel. Vedurite hulgas, mida raudteetransport saab viisaastaku jooksul, on 555 magistraal-elektrivedurit ja 865 magistraal-

mootorvedurit. Viie aasta jooksul elektrifitseeritakse üle 5300 kilomeetri raudteed.

Ette on nähtud raudteejaamade ja -sõlmede tehnilise varustamise täiendamine ja edasiarendamine. Tõuseb raudteelaste töö mehhaniseerimise tase.

Ulatuslikult varustatakse raudteed automaatblokeeringuga ja vaguneid -piduritega ning automaathaakimisega. Viie aasta jooksul varustatakse automaatblokeeringuga üle 10 000 kilomeetri raudteed. Automaatpiduritega varustatakse peaaegu kõik kaubavagunid — 93 protsenti, ja automaathaakimisega — 75 protsenti vaguneid.

Suurt osa tööde kiirendamises raudteel etendab peale- ja mahalaadimistöõde mehhaniseerimine. Need tööd raudtee- ja jõetranspordis mehhaniseeritakse viisaastaku lõpuks kolme neljandiku võrra (75-protsendiliselt).

Peale kapitalimahutuste kasvu ja raudteetranspordi tehnilise ümbervarustamise sõltub raudteede töö edu sellisest otustavast tingimusest, nagu kogu raudteelaste rohkearvulise armee töö kvaliteedi tõstmine. Jutt on sotsialistliku võistluse ja stahhaanovliku liikumise edasiarendamisest raudteelaste keskel, parimate transporditööliste eesrindlike kogemuste levitamisest, tööjõudluse tõstmisest ja transpordikulude vähendamisest.

Transpordi pideva töö eluliseks tingimuseks on raudne distsipliin ja graafikust range kinnipidamine ning vankumatu valvsus töös.

Vedude õigest planeerimisest ja võitlusest ebaratsionaalsete ning liiga kaugete vedudega, töö õigest organiseerimisest, majandusliku kalkulatsiooni rakendamisest ja kokkuhoiu-režiimist kinnipidamisest transpordis sõltub plaaniülesannete täitmine raudteedel. See annab rahvamajandusele määratu suure kokkuhoiu.

Veokäibe planeerimise parandamise, transpordi tehnilise ümbervarustamise ja ettevõtete ühtlasema paigutuse tõttu lüheneb raudteevedude keskmine kaugus. See alaneb viisaastaku jooksul 13 protsendi võrra.

Raudteetransport on saanud eriti suure ülesande käesoleval viisaastakul — kiirendada vagunite keskmist ringet 10,9 ööpäevalt 1945. aastal 7 ööpäevani 1950. aastal.

Mida kiiremini oma ringet teeb iga vagun, seda rohkem

tööd teostab raudteetransport iga päev. Kiirendada vagunite ringet — tähendab tõhustada transporditööd samade ressurside juures. Kiirendada vagunite ringet — tähendab vähendada nende seisuaega ja parandada veereva koosseisu kasutamist. Vagunite ringe kiirendamine võimaldab üksnes ühe päeva jooksul suurendada ööpäevast pealelaadimist 6000 vaguni võrra. Uuel viisaastakul kavastatud vagunite ringe kiirendamine tõstab transpordituluseid miljardite rublade võrra.

Kõik need abinõud tõhustavad märgatavalt raudteede tööd, loovad tähtsamal liinidel läbilaskevõime reservid ja rahuldavad transpordi alal rahvamajanduse kasvavaid vajadusi.

*

Viisaastaku plaan kavastab tunduvalt tõsta veetransporti.

See transpordiliik omab määratu suure tähtsuse NSV Liidule. Meie ääretu suure kodumaa kaldaid uhuvad kahe ookeani ja mõneteistkümne mere veed. NSVL on rikas paljude laevatavate jõgede poolest. Nende seas kuulub osa maailma suurimate jõgede hulka. Veetransport on odav ja annab suurte kauguste puhul suurt kokkuhoidu.

Viisaastaku plaan kavastab 1950. aastal suurendada jõetranspordi veokäivet enam kui ühe kolmandiku võrra (38 protsenti) võrreldes sõjaeelse tasemega. Eriti tõhusasti kasvab meretranspordi veokäive. 1950. aastal ületab see 1940. aasta taseme 2,2-kordselt.

Kapitaalselt taastatakse veetransport ja sadamad sõja läbi kannatada saanud rajoonides, eriti meresadamad Aasovi, Musta mere ja Balti mere basseinis.

Plaanis on ette nähtud mere- ja jõesadamate täiustamine, nende töö mehhaniseerimine, läbilaskevõime suurendamine, mere- ja jõelaevastiku ja veeteede kasutamise paremaks muutmine, laadungite kohaletoimetamise kiiruse tõstmine.

Lõpule viiakse sadamate ehitamine Kaug-Idas.

Plaani kohaselt viiakse 1950. aastal lõpule tööd Põhja mereteede muutmise alal normaalselt tegutsevaks laevandusmagistraaliks.

Viisaastaku plaan on kavastanud programmi omamaise laevaehituse igakülgseks arendamiseks. Laevaehituse ulatus 1950. aastal kasvab kahekordselt võrreldes 1940. aastaga. Viisaastaku plaani seaduses öeldakse: „Kindlustada tugeva ning võimsa laevastiku ehitamine NSV Liidus. Ehitada nõukogude laevastiku jaoks uusi laevu ja uusi merebaase“.

*

Kiiresti areneb uuel viisaastakul üks uusi transpordiliike — a u t o t r a n s p o r t. Autotransport etendab olulist täiendavat osa raudteetranspordi suhtes. Lühikestel kaugustel peab autotransport asendama raudteetransporti.

Lenin ja Stalin omistasid suurt tähtsust autotranspordi arendamisele kui ühele meie maa mahajäämuse likvideerimise ja tema tööstusliku kasvu näitajale. Seltsimees Stalin kirjutas kaheksateistkümneme aasta eest: „Me läheme täiel aural industrialiseerimise teed mööda — sotsialismi poole, jättes seljataha meie põlise „vene“ mahajäämuse. Me muutume metallimaaks, automobiliseerimise maaks, traktoriseerimise maaks. Ja kui asetame NSVL autole, ja maamehe traktorile, — katsetame siis meile järele jõuda auväärset kapitalistid, kes kelgivad oma „tsivilisatsiooniga“.“

Uuel viisaastakul suureneb meie autopark kahekordselt võrreldes sõjaeelsega. Paranevad ka tema tehnilised näitajad, tema kasutamine. Organiseeritakse massiliste veoste rajoonidevahelist transporti autodega.

Tunduvalt paraneb uuel viisaastakul teedemajandus. Üleliidulise ja vabariikliku tähtsusega autoteedevõrk kasvab 11 500 000 kilomeetri võrra. Olemasolev üleliidulise tähtsusega teedevõrk taastatakse ja remonditakse kapitaalselt.

*

Tõhusasti kasvab ja kvaliteedilt paraneb uuel viisaastakul õ h u t r a n s p o r t, mis eesrindlikuma transpordiliigina omab erilise tähtsuse. Lennuliinide võrk suureneb viisaastaku vältel 175 000 kilomeetrini, mis on väga tähtis meie tohtu

ulatusega maale. Üleliidulise tähtsusega lennuliinide tehniline varustus võimaldab sooritada regulaarseid lende kogu aasta jooksul ja tähtsamail magistraalidel ka öösi. Lennukeid kasutatakse massiliselt võitluseks põllumajanduse kahjuritega, elanikkonna sanitaarseks teenindamiseks ning õhust pildistamiseks.

*

Transpordi kõrval omavad rahvamajanduses suurt tähtsust siidevahendid. Kui transpordi osatähtsust rahvamajanduses võrreldakse „vereringvoolu süsteemiga“, siis sidet nimetatakse õigesti rahvamajanduse „närvisüsteemiks“.

Uuel viisaastakul kindlustatakse sidevahendite taastamine ja nende võimas arendamine tehnika uusimate saavutuste rakendamise teel.

NSVL elektriside peaskeemi alusel näeb plaan ette viia lõpule kindla telefoni-telegraafiside organiseerimine Moskva ja kõigi vabariikide, kraide ja oblastite keskuste vahel, samuti liiduvabariikide pealinnade side oma oblastikeskustega. Täielikult varustatakse telefonidega rajoonikeskused, külanõukogud, masina-traktori jaamad ja sovhoosid.

Suure edusammu teeb raadioside ja raadio ringhääling. Ehitatakse 28 uut raadioringhäälingu jaama. Raadiovastuvõtu võrk kasvab 1950. aasta lõpuks 75 protsendi võrra võrreldes sõjaeelse tasemega.

Plaani kohaselt on kavastatud taastada ja varustada uue tehnilise seadeldisega televisioonikesküs Moskvast ja ehitada uued televisioonikeskused Leningradis, Kiievis ja Sverdlovskis.

Igati muudetakse paremaks elanikkonna teenindamine postiühendusega, eriti seoses auto- ja lennutranspordi laialt ulatusliku kasutamisega. Maal ehitatakse 5000 uut postihoonet.

Selline on transpordi ja side taastamise ja arendamise programm uuel viisaastakul.

PÖLLUMAJANDUS UUEL VIISAASTAKUL

Põllumajandus on meie rahvamajanduse kõige suurem ja eluliselt vajalikum haru. Põllumajandus varustab toiduainetega meie maa elanikkonda ja võimaldab tooraineid toiduainete-, naha-, jalatsite-, tekstiil-, samuti ka piirituse-, keemia- ja kummitööstusele ning teistele tööstusharudele. Põllumajandus varustab meie maad vilja, suhkrupeedi, kartuli, aedvilja, puuvilja, tee, liha, piima, puuvilla, naha, villa, lina, siidi, õlikultuuride, ravimtaimede, tubaka, mahorka, kautšuki ja paljude teiste saadustega.

Seepärast omab põllumajanduse taastamine ja edasiarendamine määratu suure tähtsuse kogu rahvamajanduse tõstmisele, meie kodumaa jõu ja võimsuse kindlustamisele ja Nõukogude rahva materiaalse heaolu tõstmisele.

Viisaastaku plaan kavastab täielikult taastada ja edasi arendada põllundust ning loomakasvatust rajoonides, mis said kannatada saksa okupatsiooni all, ja ületada põllumajanduse sõjaeelne tase kogu maal tervikuna. See annab võimaluse tunduvalt suurendada meie toiduainete ja toorainete ressursse, tõsta Nõukogude rahva jõukust ja koguda vajalikke varusid.

Põllumajanduse tähtsamaks ülesandeks uuel viisaastakul on igakülgne viljasaagi tõstmine ja põllumajandussaaduste üldsaagi suurendamine.

Eriti suure tähtsuse põllumajanduse tõstmisel omab teraviljakultuuride üldsaagi suurendamine, sest teravilja tootmise suurendamisest sõltub loomakasvatuse edasiarendamine, ja tehniliste kultuuride tootmise suurendamine, s. o. kogu rahvamajanduse tõus tervikuna.

Viisaastaku plaan kavastab tunduvalt tõsta teravilja, eriti nisu, riisi ja kaunviljakultuuride tootmist. Teravilja aasta-aastaks peab viisaastaku lõpuks tõusma 127 miljoni tonnini või $7\frac{3}{4}$ miljardi puudani, mis ületab seitsme protsendi võrra 1940. aasta taseme. See võimaldab tõhusasti parandada elanikkonna varustamist toiduainetega ja luua vajalikud viljavarud meie maal.

Teraviljade keskmist saaki peab viisaastaku lõpuks tõstma 12 tsentnerini hektaarilt, mis ületab sõjaeelse viljasaagi.

Tehniliste kultuuride alal seab plaan üles järgmised ülesanded: suurendada suhkrupeedi üldsaaki 26 miljoni tonnini (ligi 160 miljonit puuda), kogudes 190 tsentnerit hektaarilt, suurendada toorpuuvilla üldsaaki 3,1 miljoni tonnini, kogudes 18,4 tsentnerit hektaarilt, linakiu üldsaaki — 800 000 tonnini, kogudes 4 tsentnerit hektaarilt, tõsta päevalilleseemne üldsaaki 3,7 miljoni tonnini, kogudes 10 tsentnerit hektaarilt.

Täielikult taastatakse kanepi, suure õlisisaldusega kultuuride, tubaka ja mahorka külvipinnad, tõstes tunduvalt nende taimede viljakust. Suurendatakse toorainebaasi naturaalkautšuki tootmiseks.

*

Viisaastaku plaani poolt seatud ülesannet põllumajanduskultuuride viljakuse tõstmise ja üldsaagi suurendamise alal on võimalik lahendada ainult põlluharimise kultuuri tõstmise ja eesrindliku põllumajandusteaduse saavutuste laiaulatusliku kasutamise alusel.

Seoses sellega näeb plaan ette viisaastaku lõpuks kõigis kolhoosides ja sovhoosides õigete külvikordade taastamise lõpuleviimise ja sisseseadmise, teostades neis põlluheina kasvatamist.

Sel eesmärgil näeb plaan ette mitmeaastase põldheina seemnete kohustuslikku kasvatamist igas kolhoosis ja sovhoosis ulatuses, mis on vajalik neis rakendatud külvikordade kindlutamiseks.

Õigete külvikordade sisseseadmise kõrval omab põllumajanduskultuuride viljakuse tõstmisel suurt tähtsust külv kõrgeväärtuslike seemnetega.

Plaani kohaselt tuleb teraviljakultuuride, kaunviljade, õli- ja teiste taimede külvised varustada kõrgekvaliteedilise sordiseemne ja kohalike paremate valiksordide seemnetega. Vastavalt sortide rajoneerimise plaanile tuleb lõpule viia üleminek sordikülvidele teravilja kultuuride alal.

Plaan näeb ette kesaharimise ja kõigi põllumajandustööde kvaliteedi otsustavat parandamist.

Põlluharimise kõrge kultuur osutub võimatuks ilma väetiste kasutamisetä. Plaan teeb kolhoosidele ja sovhoosidele ülesandeks täielikult ära kasutada kohalikke orgaanilisi väetisi (sõnnik, turvas ja teised). Selle kõrval tõstatatakse tunduvalt mineraalväetiste tootmist põllumajanduse jaoks.

Uuel viisaastakul saab põllumajandus 17 000 000 tonni mineraalväetisi, s. o. kaks korda rohkem kui teisel viisaastakul. See annab võimaluse täielikult väetada tehnilisi kultuure (puuvilla, pikakiulist lina, kanepit, suhkrupeedi, kautšukitaimi, tubakat, teed, tsitrus-puuviljalisi) mineraalväetistega. Tunduvalt kasvab mineraalväetiste kasutamine ka teiste kultuuride juures, eriti juurvilja ja kartuli väetamiseks, mis etendab suurt osa nende kultuuride viljakuse tõusus.

Plaan näeb ette ulatuslike abinõude tarvituselevõtmist põlde kaitsvate metsaviirude rajamise alal stepi- ja metsastepi rajoonide kolhoosides ja sovhoosides. See omab suure tähtsuse maapinnase niiskuse tõstmisel neis rajoonides ja kõrge ning püsiva viljasaagi kindlustamisel. Selle kõrval näeb viisaastaku plaani seadus ette terve rea abinõusid metsamajanduse taastamise ja arendamise alal tervikuna, metsamassiivide parandamise alal, eriti stepirajoonides. See soodustab neis rajoonides veelgi suurema saagi saavutamist kõigilt kultuuridelt ja aitab võidelda põua vastu.

Teatavasti oli väike-talumajapidamine jõuetu võitlema põua vastu. Ta sõltus tervenisti looduslikest tingimustest. Nüüd on olukord muutunud. Meie kolhoosid ja sovhoosid toetuvad kõrgele põlluharimiskultuurile, ja mida kõrgemaks muutub see kultuur, seda rohkem väheneb nende sõltuvus ebasoodsaist ilmastiku tingimustest.

Suure ulatuse võtab uuel viisaastakul ka niisutus- ja kuivendustöö. Need võimaldavad tunduvalt laiendada viljakandva maa külvipinda. Kesk-Aasias, Kazahstanis, Taga-Kaukaasias, Põhja-Kaukaasias, Volgamaadel ja teistes rajoonides võidetakse niisutustööde tõttu põllumajandusele sajad tuhanded hektaarid uusi maid. Valge-Venes ja teistes rajoonides kuivendatakse sadu tuhandeid hektaare soo- ja rabamaid.

*

Viisaastaku plaan näeb ette tervet abinõude süsteemi loomakasvatuse taastamise ja arendamise alal, koduloomade arvu suurendamise ja kariloomade produktiivsuse ning tõuaretamise tõstmise alal.

Hobuste arvu tuleb viisaastaku jooksul kogu maal üldiselt suurendada 46 protsendi võrra, veiste arvu — 39 protsendi võrra, lammaste ja kitsede arvu — 75 protsendi võrra, sigade arvu — kolm korda võrreldes 1945. aastaga.

Viisaastaku plaan seab ülesandeks täielikult taastada ühiskondlik produktiivne loomakasvatus, igakülgse suurendada tööloomade arvu okupatsiooni all kannatada saanud kolhoosides. Plaan näeb ette ühiskondliku loomakasvatuse edasiarendamist meie maa kõigi rajoonide kolhoosides. Sel alusel tuleb viisaastaku jooksul ületada kõigi produktiivsete kariloomade arvu sõjaeelne tase NSV Liidus.

Viisaastaku lõpuks kasvab kolhoosides veiste arv peaaegu 26 000 000-ni, lammaste ja kitsede arv enam kui 68 000 000-ni ja sigade arv enam kui 11 000 000-ni. Võrreldes 1940. aastaga moodustab kasv: veiste alal — 29 protsenti, lammaste ja kitsede alal — 62 protsenti, sigade alal — 35 protsenti.

Kolhoosnikuile antakse riiklikku abi kariloomade muretssemisel vastavalt põllumajandusliku artelli põhikirja normidele.

Sovhoosides saavutab produktiivsete kariloomade arv viisaastaku kestel mitte ainult sõjaelse taseme, vaid ületab selle: veiste alal — 16 protsendi võrra, lammaste ja kitsede alal — 32 protsendi võrra, sigade alal — 28 protsendi võrra.

Hobuste arvu taastamiseks määrab plaan tõhustada varsade kasvatamist, laiendada hobuste sugulavade ja kolhooside tõuhobustefarmide võrku, tugevdada riiklikke hobusekasvandusi ja laialdaselt arendada hobusekarjade kasvatamist stepirajoonides.

Plaanis on piima- ja lihloomade kasvatamise taastamine ja edasiarendamine. Laiaulatuslikult organiseeritakse veiste nuumamist. Selle kõrval juhitakse erilist tähelepanu kiiresti kasvavate koduloomade ja kodulindude kasvatamisele.

Seoses sellega näeb viisaastaku plaan ette seakasvatuse kiiret taastamist kolhoosides, sovhoosides ja kolhoosnikute eravaldustes. Kavastatud on taastada ja arendada sigade nuu-

mamise majandeid suurte linnade ja tööstuskeskuste ümbruskonnas, samuti taastada ja arendada nuumamispunkte suhkru-, viina-, tärklise- ja siirupivabrikute juures, kasutades ära nende ettevõtete jäätmed.

Igas kolhoosis, kus on teraviljakülve, organiseeritakse kodulinnufarmid. Laialdaselt areneb inkubaator-linnukasvatusejaamade ehitamine.

Igati arendatakse kodulinnu- ja küülikukasvatust kolhoosnikute keskel, üksiktaludes, tööliste ja teenistujate juures.

Plaan näeb ette ka k a l a m a j a n d u s e ja m e s i n d u s e arendamist maal.

Peale veiste arvu kasvu pühendab viisaastaku plaan erilist tähelepanu loomakasvatuse kvaliteedi tõstmisele, esmajoones kariloomade produktiivsuse tõstmisele ja tõuaretamisele. Sel eesmärgil taastatakse ja organiseeritakse uusi tõuloomakasvatuse sovhoose, riiklikke sugulavasid ja tõuloomafarme kolhoosides.

Loomakasvatuse kvaliteedi näitaja tõus avaldub eriti selles, et viie aasta jooksul suureneb keskmine piimasaak ühelt lehmalt 67 protsendi võrra, keskmine villasaak ühelt lambalt — 30 protsendi võrra 1945. aastaga võrreldes.

Viisaastaku plaani täitmine loomakasvatuse taastamise ja arendamise alal nõuab söödabaasi põhjalikku parandamist, loomade varustamist hea heina, juurvilja, silo- ja teiste haljassöötadega.

Selleks seatakse sisse õiged söödakülvikorrad, kõigepealt arenenud loomapidamisega kolhoosides ja sovhoosides. Igas kolhoosis ja sovhoosis luuakse kindel söödabaas.

On tehtud ülesandeks tunduvalt suurendada kõrgeväärtuslikku heinasaaki, parandada niidu- ja heinamaad, organiseerida karjamaade õiget kasutamist. Ette on nähtud abinõud söödajuurviljade ja silokultuuride külvipindade laiendamise ja nende viljakuse tõstmise ning söötade sileerimise arendamise alal.

Viisaastaku jooksul tugevdatakse ja arendatakse kartuli- ja juurviljakasvatuse ja loomakasvatuse baasid Moskva, Leningradi, Bakuu, Harkovi, Kiievi, Gorki ümbruses, Uurali, Donbassi, Siberi, Kaug-Ida keskuste ja teiste suurlinnade ümbruses.

Sel kombel kindlustatakse täielikult nende keskuste varus-

tamine juurvilja ja kartuliga ning tunduval määral ka piima ja lihaga linnalähiste majapidamiste arvel.

Olulist osa linnade ja tööstuskeskuste elanikkonna varustamisel kartuli, juurvilja ja teiste saadustega peab etendama tööliste ja teenistujate individuaal- ja kollektiivapidamine, oma maatükkide õige ärakasutamine.

Seepärast teeb viisaastaku plaan ülesandeks: „Kindlustada individuaal- ja kollektiivapidamise edasiarendamist tööliste ja teenistujate hulgas, viljakuse tõstmist juurviljaaedades, samuti individuaalse loomakasvatuse, linnukasvatuse ja mesilaste pidamise arendamist.“

*

Kõigi põllumajanduse harude jaoks viisaastaku plaanis ettenähtud ülesannete edukas täitmine nõuab põllutööde mehhaniseerimise tunduvat kasvu.

Põllumajandusliku tootmise mehhaniseerimise kasv omab suurt tähtsust külvipindade taastamiseks ja suurendamiseks, põllutööde õigeaegseks ja kõrgekvaliteediliseks läbiviimiseks, kõigi kultuuride viljakuse tõstmiseks.

Viisaastaku plaani seaduses on öeldud: „Taastada ja kindlustada põllutöö mehhaniseerimise edasist kasvu, selleks varustada põllumajandust traktorite ja põllutöömasinatega, mis on vajalikud pinnase harimisel, taimede eest hoolitsemisel ja viljasaagi koristamisel agrotehnika rakendamiseks.“

Seoses sellega on kavas tõsta 1950. aastal traktorite tootmine 112 000-ni ja kogu viisaastaku jooksul anda põllumajandusele 325 000 traktorit ja põllutöömasinaid 4,5 miljardi rubla väärtuses. See tähendab, et põllumajandus saab kaks ja pool korda rohkem masinaid kui teisel viisaastakul.

Viisaastaku jooksul ehitatakse 950 uut masina-traktori-jaama. Iga masina-traktori-jaam varustatakse jooksva remondi töökojaga. Mootoriremondi- ja mehhaanikatöökodade arv, mis teenindavad masina-traktori-jaamu, tõuseb 210-ni ja masinate ja traktorite kapitaalremondi-töökodade arv — 510-ni.

Ainuüksi riiklike kapitalimahutuste summa põllumajandusse viisaastaku jooksul moodustab 19,9 miljardit rubla. Pealeselle moodustavad kolhooside endi kapitalimahutused ühiskondlikku majapidamisse 38 miljardit rubla. See kindlustab põllumajandusele võimsa tõusu.

Traktorite, kombainide, mitmesuguste põllutöömasinate, sealhulgas uuendatud konstruktsiooniga masinate määratu suur kasv võimaldab suuresti tõsta põllumajanduse mehhaniseerimise taset. Nii näiteks teraviljapõldude künd on viisaastaku lõpuks varustatud traktoritega 90-protsendiselt.

Rööbiti traktorite, kombainide ja teiste masinate arvu suurenemisega põllumajanduses edeneb tõhusasti kolhooside, masina-traktori jaamade ja sovhooside elektrifitseerimine. Plaan näeb ette väikeste elektrijaamade massilist ehitamist külades. See võimaldab elektrifitseerida kõik sovhoosid, masina-traktori jaamad ja mitmed tuhanded kolhoosid.

Elektrifitseeritakse terve rida töid sovhoosides, masina-traktori jaamades ja kolhoosides (töökodades, veskites, viljapeksemise juures, loomakasvatuse farmides jt.). „Iljitiš lambike“ süttib põlema mitmekümnes tuhandes uues kolhoosnikumajas.

Põllumajanduse mehhaniseerimise ja elektrifitseerimise kasv aitab kaasa põllutööde edasisele muutumisele tööstuse eriliigiks ja vastuolu kaotamisele maa ja linna vahel. See rikastab tunduvalt põllumajanduse tehnikat, hõlbustab kolhoosnikute tööd, tõstab nende tööjõudlust ja vabastab suure osa tööjõude maal selleks, et seda ära kasutada rahvamajanduse teistes harudes.

*

Uue viisaastaku plaani eduka täitmise põhitingimuseks põllumajanduse alal on kolhooside ühiskondliku majanduse igakülgne tugevdamine ja arendamine ning masina-traktori jaamade ja sovhooside organisatsioonilise majanduslik kindlustamine, sotsialistliku võistluse ja stahhaanovliku liikumise edasiarendamine kolhoosides, masina-traktori jaamades ja sovhoosides.

Kommunistliku partei juhtimisel loodud kolhoosikord kindlustas rahuaja tingimustes meie sotsialistlikule põllumajandusele määratu suure tõusu. Ta kindlustas Punaarmee ja meie maa varustamise põllumajandussaadustega raskeis sõjaaja tingimustes.

„... Selle üliraske ülesandega“, ütles seltsimees Stalin, „ei oleks me muidugi suutnud toime tulla ilma kolhoosikorrata, ilma mees- ning naiskolhoosnikute ennastsalgava tööta.“

Kolhooside ühiskondliku majanduse igakülgne kindlustamine ja arendamine etendab suurt osa kogu meie põllumajanduse taastamises ja arendamises. Kolhooside arvele langeb valdav osa kogu produktioonist, mida toodetakse põllumajanduses.

Kolhooside ühiskondliku majanduse aluseks on sotsialistlik omandus ja töö sotsialistlik organisatsioon.

Viisaastaku plaani kohaselt tuleb kindlustada ühiskondlike kolhoosimaade ja kolhoosiomanduse kaitset ning mitte lubada põllumajandusliku artelli põhikirja ja kolhoosidemokraatia — kolhoosi juhatuse valitavus ja tema aruandmiskohustuslikkus põllumajandusliku artelli liikmete üldkoosoleku ees — rikkumist.

Seadus näeb ette kolhooside ühiskondliku majanduse edasiarendamist ja kolhoositulude kasvu tööviljakuse tõstmise alusel.

Viisaastaku plaani seaduses on ette nähtud, et töäjõudluse tõstmiseks on vaja õigesti organiseerida kolhoosnikute tööd, rangesti pidada sotsialistlikku töödistsipliini ja parandada palgamaksmise ning tööpäevade arvestamise praktikat.

Sesoses sellega on vaja suurendada tööpäeva tähtsust kolhoositulude jaotamisel ja laialdaselt teostada kolhoosnikuile lisatasu maksmist põllumajanduslike kultuuride viljakuse tõstmise, loomade arvu suurendamise ja nende produktiivsuse tõstmise eest.

Rööbiti sellega nõuab viisaastaku plaani seadus distsipliini kõvendamist kolhoosides oma kohustuste täitmisel riigile põllumajandussaaduste müügi alal, millel on otsustav tähtsus riigi, kolhooside ja kolhoosnikute huvide õigeks kooskõlastamiseks.

Kõigi nende seadusenõuete täitmist kolhooside ühiskondliku majanduse kindlustamise ja arendamise suhtes on võimalik teostada ainult põllumajandusliku artelli stalinliku põhikirja alusel. „Põhikiri — see on uue ühiskonna ehitamise ülimaks seaduseks, põhiseaduseks maal“ (Stalin).

Põhikiri nõuab, et kolhoosnikud hoiaksid ühiskondlikku sotsialistlikku omandust kui silmatera, suurendaksid kolhooside ühiskondlikku rikkust ja nende jagamatuid fonde, laiendaksid külvipinda ja tõstaksid kultuuride viljakust, organisee-

riksid loomakasvatusfarme, suurendaksid kariloomade arvu ja tõstaksid nende produktiivsust, töötaksid ausasti, jaotaksid tulud töö järgi ja täidaksid rangelt kõik kolhooside kohustused riigi ees.

Esmajärgulise poliitilise ja majandusliku tähtsuse omab ühiskondlike kolhoosimaade ja ühiskondliku kolhoosiomanduse kaitsmine raiskamiste eest, kolhoosnikute individuaalmajapidamise suurekspaisumise mittelubamine, mis kahjustab ühiskondlikku kolhoosimajandust — kolhoosikorra alust. Kolhoosi omandus on püha ja puutumatu. See on kolhooside kindlustamise, põllumajanduse tõstmise ja kolhoosnikute materiaalse ning kultuurilise elutaseme tõstmise allikaks, nende jõukuse kindlaks aluseks.

Ainult range kinnipidamine stalinlikust põhikirjast kindlustab kolhoosides kolhoosnikute isiklike huvide õiget kooskõlastamist nende ühiskondlike huvidega ja teeb kolhoosid bolševistlikeks ning kolhoosnikud — jõukaiks.

Seepärast on põllumajandusliku artelli stalinlik põhikiri kolhoosikorra kindlustamise põhiliseks vahendiks maal.

NSVL Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee oma määruses 19. septembrist 1946. aastal „Abinõudest põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumiste likvideerimiseks kolhoosides“ viitasid, et selle põhikirja rikkumine ja sellega seotud igasugused kuritarvitused kolhoosides, kolhoosivara raiskamine ja varastamine teevad määratu suurt kahju kogu meie sotsialistlikule ülesehitustööle. NSVL Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee nõudsid otsustavat võitlust põhikirja rikkumiste ja rikkujatega.

Nimelt sellest, kuivõrd järjekindlalt teostatakse seda partei ja valitsuse määrust, sõltub kolhoosidele seatud ülesannete edukas lahendamine uue viisaastaku plaani täitmise alal.

Põllumajandusliku artelli põhikirjast kinnipidamise kontrollimiseks ja kolhooside ühiskondliku majanduse kindlustamise ja edasiarendamise abinõude väljatöötamiseks asutati seltsimees Stalini algatusel NSVL Ministrite Nõukogu juures Kolhooside Nõukogu.

Kolhoosnikud võtsid selle uue stalinliku hoolitsuse kolhoosikorra suhtes vastu uute töösaavutustega võitluses viisaastaku plaani eest.

Oma ühiskondliku majanduse taastamise ja edasiarendamise ülesannete edukas lahendamine kolhooside poolt on võimatu ilma masina-traktorijaamade tõhusa abita.

Masina-traktorijaamadel on otsustav osa kolhoositootmises. Nad teevad kolhoosides suurema osa põhilisi töid pinna-seharimise, külvi ja viljakoristamise alal. Masina-traktorijaamade tööst oleneb suurel määral põllupidamise õige organiseerimine kolhoosides, põllutööde kõrgekvaliteediline ja õigeaegne teostamine, põllumajanduslike kultuuride viljakuse tõstmine ja üldsaagi suurendamine.

Viisaastaku plaani seadus kavastab uute masina-traktorijaamade ehitamist ja tervet rida üritusi masina-traktorijaamade organisatsioonilise ja majandusliku kindlustamise alal, nende töö parandamise alal.

Selliste ürituste hulka kuulub masina-traktorijaamade varustamine kvalifitseeritud ja alaliste kaadritega.

Suurt tähtsust uuel viisaastakul omab alaliste kaadrite loomine sovhoosides. Sel eesmärgil kavastab plaan anda sovhooside töölistele maatükke ja individuaalelamute ehitamiseks riiklikku abi.

Sovhoosid peavad uuel viisaastakul saavutama eeskujulikku majandamist ja alandama toodangu omahinda. Nende töö tehniline tase tõuseb tunduvalt — viisaastaku plaani kohaselt viiakse sovhoosides lõpule põllutööde ja loomakasvatuse põhiliste protsesside mehhaniseerimine.

Eriline tootmisabi on viisaastaku plaanis ette nähtud Leedu, Läti, Eesti ja Moldaavia liiduvabariigi ja Ukraina ning Valge-Vene lääneoblastite taludele. See abi avaldub põllumajandusliku ühistegevuse tugevdamises, masina-traktorijaamade ja laenuvõtmepunktide võrgu laiendamises, krediidi võimaldamises ja põllutöömehhanismide ning mineraalväetiste kohaleveo ja müügi suurendamises.

Sellised on üritused, mis kindlustavad meie maa põllumajanduse tõusu.

RAHVA MATERIAALSE JA KULTUURILISE ELUTASEME TÖSTMINE

Uus stalinlik viisaastaku plaan seadis endale ülesandeks ületada rahvatulu ja rahvatarbimise sõjajärgne tase ja kavastas elanikkonna materiaalse ning kultuurilise elutaseme tõstmise laiaulatusliku programmi.

Selle ülitähtsa programmi täitmise tagab tööstuse ja põllumajanduse kasv, suurte riiklike rahasummade assigneerimine elamute ehitamisele, sotsiaalkindlustusele, elanikkonna kultuurilis-elutarbelsele teenindamisele, haridusele ja tervishoiule.

Turufondide suurendamise alusel kaotatakse kaardisüsteem ja teostatakse üleminek arenenud nõukogude kaubandusele. Alanevad toiduainete ja massikaupade jaemüüghinnad, toimub meie rahasüsteemi edasine kindlustamine.

Massikaupade ja toiduainete hulk ületab selle viisaastaku lõpuks tunduvalt sõjajärgse taseme. Seejuures tõuseb suurel määral kaupade kvaliteet, laieneb ja paraneb nende sortiment.

Märksa suureneb tööliste ja teenistujate töötasu, kolhoositulud, tasu tööpäevade eest kolhoosnikuile.

Suuresti tõuseb töötajate kvalifikatsioon, nende kultuurilis-tehniline tase. Teostatakse uute kvalifitseeritud kaadrite ettevalmistamise laiaulatuslik programm.

Viisaastaku plaanis on leidnud kujuka väljenduse NSV Liidu reaalselt teostatud nõukogude kodanike õigused, mis on fikseeritud Stalinlikus Konstitutsioonis: õigus tööle, õigus puhkusele, õigus ainelisele kindlustusele vanaduses, samuti ka haiguse puhul ja töövõime kaotamise puhul, õigus haridusele jne.

Sotsialistlikus ühiskonnas on rahvatarbimise süstemaatiline kasv seaduseks. Tööstuse, eriti toiduainete-, kerge-, tekstiil-, kohaliku, ja kooperatiivtööstuse taastamine ja edasiarendamine, põllumajanduse taastamine ja arendamine tõstavad tunduvalt rahvatarbimise taset uuel viisaastakul.

Eespool on toodud juba arvusid NSV Liidu rahvatulu suurenemise kohta uuel viisaastakul, kaubakäibe ulatuse kohta,

põhiliste tähtsamate toiduainete ja massikaupade tootmise kohta. Seetõttu rahvatarbimise ulatus meie maal tervikuna, samuti ka iga üksikisiku keskmine tarbimine tähtsamate tarbekaupade alal saavutab meil viisaastaku lõpuks mitte ainult sõjaeelse taseme, vaid ületab selle suurel määral.

1950. aastal müüakse elanikkonnale palju rohkem kaupu — toiduaineid ja tarbeesemeid kui 1940. aastal. Kui võrrelda ulatuselt (samades hindades) t u r u f o n d e, mis lähevad elanikkonnale tarbimiseks 1950. aastal, turufondidega, mis läksid elanikkonnale 1940. aastal, siis viisaastaku plaani kohaselt müüakse 1950. aastal toiduaineid 23 protsendi võrra ja tööstuskaupu — 36 protsendi võrra rohkem kui 1940. aastal.

Puuvill-, villaseid ja siidriideid, nahkjalatseid, toiduaineid, liha- ja kalasaadusi, võid, suhkrut ja kondiitrisaadusi hakkab elanikkond tarbima palju rohkem kui enne sõda. Suureneb kõrgeväärtuslike toiduainete, riiete, jalatsite osatähtsus.

Üsna tunduvalt laieneb kultuur- ja majapidamiskaupade tootmine ja müük. Märgatavalt suureneb sõjaeelse ajaga võrreldes toidunõude, mööbli, mitmesuguste ehitusmaterjalide, õmblusmasinate, kellade, külmutuskappide, raadiovastuvõtjate, muusikariistade, jahipüsside, jalgrataste, mootorrataste, kergesõiduautode tootmine ja müük elanikkonnale.

Taastatakse ja laiendatakse talurahvale vajalike tööstuskaupade, sealhulgas majapidamiskaupade müüki.

Ulatuslikult laieneb ühisteistlustamise võrk, sealhulgas ka teemajade võrk linnades, rajoonikeskustes ja suurtes asulates.

Taastatakse ja laiendatakse riikliku ja kooperatiivkaubanduse võrku linnades ja külades ning kolhoosikaubanduse võrku.

Suurt osa täiendavate kaubaressursside hankimisel, kaubakäibe laiendamisel ja elanikkonna elutarbelise teenindamise parandamisel etendab NSVL Ministrite Nõukogu otsus 9. novembrist 1946. aastal toiduainete ja massikaupade tootmise ja kaubastamise kohta kooperatiiv-organisatsioonides.

Rööbiti turufondide ja kaubakäibe kasvuga viisaastakul suureneb elanikkonna ostujõud ja tõusevad linna ning maa töötava rahva tulud.

Tööliste ja teenistujate keskmine aastapalk kogu rahvamajanduses kasvab tunduvalt koos tööjõudluse kasvuga. See üle-

tab 1950. aastal 1940. aasta taseme poolteisekordselt — 48% võrra. Oma töötasu eest võivad töölised ja teenistujad viisaastaku lõpuks omandada palju rohkem tarbeesemeid kui enne sõda.

Tunduvalt kasvavad kolhoosnikute naturaalsed ja rahalised tasud tööpäevade eest tööjõudluse tõstmise, põllumajanduskultuuride viljakuse tõstmise ja loomakasvatuse produktiivsuse suurendamise tagajärjel. Tulud, mida kolhoosnikud saavad tööpäevade eest, võimaldavad neile viisaastaku lõpul nende elutaseme suurt tõusu võrreldes sõjaeelsega.

Kõiges selles ilmneb sotsialismi seadus — rahva heaolu süstemaatiline kasv sellal, kui kapitalismi seaduseks on töötava rahva pidev vaesumine.

*

Viisaastaku plaan on kavastanud määratu suure programmi elanikkonna kultuurilis-elutarbelise teenindamise, miljonite uute kvalifitseeritud kaadrite ettevalmistamise ja elamute ning kommunaalehituse alal.

Riiklikud kulutused töötava rahva kultuurilisel elutarbeliseks teenindamiseks, sotsiaalkindlustusele, hariduse ja tervishoiu laiendamisele, kaadrite ettevalmistamisele, paljulapseliste emade ja vallasemade abirahadele, sõjaväelaste perekondadele ja Isamaasõja invaliididele tõusevad 1950. aastal hiiglasuure arvuni — 106 miljardi rublani.

See arv, mis ei sisalda kulutusi elamute- ja kommunaalehitusele, ületab 2,6 korda 1940. aasta taseme.

Sotsialistlikule ühiskonnale on iseloomulik töötingimuste pidev paranemine. Seepärast ongi viisaastaku plaan kavastanud abinõude rakendamist töötingimuste parandamiseks tootmises (ohutustehnika, ventilatsioon, valgustus, sanitaar-elutarbelised ruumid).

Hoolitsus laste eest, nõukogude kodanike uue põlve eest, on sotsialistliku riigi eluseaduseks.

Viisaastaku plaan näeb ette laste üldist koolisundust nii linnas kui maal, alates seitsmenda eluaastast. Õpilaste arv algkoolides, seitsmeaastastes koolides ja keskkoolides tõuseb 1950. aastal peaaegu 32 miljonini.

Kindlustatakse õpetuse andmine sellele osale noortest, kes sõja ja ajutise okupatsiooni tingimusi reas nõukogude rajoonides ei saanud koolis normaalset haridust. Selleks organiseeritakse laialdane võrk töölis- ja maanoorte koole.

Laste arv lasteaedades ületab 1950. aastal kaks korda 1940. aasta taseme ja tõuseb 2 260 000-ni. Täielikult kindlustatakse Isamaasõja ajal orbunud laste kasvatamine lastekodudes riigi kulul. Kohtade arv alatistes lastesõimedes suureneb 1950. aastal poolteisekordselt võrreldes 1940. aastaga.

Viisaastaku plaan on kavastanud grandioosse programmi mitmesuguste tööstusharude eriteadlaste, insener-tehniliste tööliste ja miljonite kvalifitseeritud tööliste ettevalmistamiseks. Viisaastaku jooksul tehakse suur töö tööliste kultuurilis-tehnilise taseme tõstmiseks insener-tehniliste töötajate tasemeni, vastuolu kaotamiseks vaimse ja kehalise töö vahel.

Laieneb kõrgema ja keskmise kvalifikatsiooniga eriteadlaste ettevalmistamine rahvamajandusele, õpetajate ettevalmistamine alg- ja keskkoolidele. Organiseeritakse kõrge kvalifikatsiooniga eriteadlaste ettevalmistamist uue tehnika alal. Tõuseb eriteadlaste ettevalmistamise kvaliteet.

Õpilaste arv erikeskkoolides tõuseb 1 280 000-ni ja kõrgemate õppeasutuste üliõpilaste arv — 674 000-ni.

Plaan näeb ette miljonite kvalifitseeritud tööliste ettevalmistamist.

Suuresti kasvab õpilaste arv vabrikukoolides, tööstus- ning raudteekoolides. Viisaastaku jooksul valmistavad need koolid, mis kuuluvad Riiklike Tööjõureservide süsteemi, ette 4 500 000 noort kvalifitseeritud töölisi.

Individuaalse õpetuse, brigaadides ja kursustel õpetamise teel õpetatakse viie aasta jooksul välja tööstusele, transpordile ja ehitustöödele 5 400 000 kvalifitseeritud töölisi.

Põllumajandusele valmistatakse viisaastaku jooksul ette 2 300 000 traktoristi, kombainerit ja teisi kvalifitseeritud töölisi. Sellega tehakse uus suur samm edasi põllumajandusliku töö muutmise alal tööstusliku tootmise eriliigiks.

Peale kvalifitseeritud tööliste uute kaadrite ettevalmistamise tõstetakse tootmises 13 900 000 inimese kvalifikatsiooni.

Viisaastaku plaan on kavastanud ulatusliku programmi kultuurhariduslike ja massiliste kasvatuslike ürituste kohta. Suurt osa tuleb siin etendada kinol.

Kultuurilise ülesehitustöö ürituste hulgas on kinovõrgu laiendamine. Kinode arv kasvab 1950. aastal kahe kolmandiku võrra 1940. aastaga võrreldes ja tõuseb 46 700-ni. Iga rajoonikeskus ja linnatüüpi asula varustatakse statsionaarsete kinodega. Tunduvalt suureneb statsionaarne kinovõrk maal.

Märksa suureneb teatrite, klubide ja raamatukogude arv. Klubide ja raamatukogude arv linnas ja maal ulatub 1950. aastaks peaaegu 300 000-ni.

Tõuseb rajoonikeskuste kultuur.

Tervishoiu alal näeb viisaastaku plaan ette elanikkonna meditsiinilise teenindamise tunduvalt laiendamist. Haiglavoodite arv kasvab 1950. aastal 275 000 võrra.

Täielikult taastatakse puhkekodude ja sanatooriumide võrk töölistele, talupoegadele ja intelligentsile. Kohtade arv (ühenaegsel viibimisel) 1950. aastal viiakse sanatooriumides 250 000-ni ja puhkekodudes — 200 000-ni.

Laieneb naiste- ja lastenõuandlate, lastehaiglate ja piimaköökidete võrk.

Eriline koht viisaastaku plaanis on määratud Isamaasõja invaliidide meditsiinilisele teenindamisele, seal hulgas ka haiglate, puhkekodude ja sanatooriumide kaudu. Isamaasõja invaliididele organiseeritakse kõrgekvaliteediliste täiustatud proteeside tootmine.

Elanikkonna meditsiinilise teenindamise laiendamine nõuab meditsiinilise tööstuse vastavat arendamist. Plaan näeb ette arstimate, arstiriistade ja arstliku sisustuse tootmise suurenemist 1950. aastal 85 protsendi võrra 1940. aastaga võrreldes. Organiseeritakse kõrgekvaliteediliste moodsate arstiriistade ja läbiproovitud moodsate arstimate tootmist.

*

Üsna suur on elamute ja linnade ehitustöö programm.

Taastatakse linnade, töölisasulate ja külade purustatud elamutefond okupatsiooni all kannatada saanud rajoonides. Uute elamute ehitamist teostatakse sellisel määral, et tunduvalt parandada linna- ja maaelanike korteriolusid.

Kapitaaltööde ulatus elamute ehitamise alal on uuel viisaastakul määratud 42 miljardile 300 miljonile rublale, mis

ületab peaaegu kolmekordselt vastava summa kolmandal viisaastakul.

Elamute ehitamise programmi teostamiseks arendatakse elamute ja valmisdetailide valmistamist vabrikuis ning tehaseis.

Oma aruandekõnes viisaastaku plaani kohta NSVL Ülemnõukogu esimesel istungjärgul ütles seltsimees Voznessenski: „Tähtsaks tingimuseks elamufondi taastamisel ja edasisel suu- rendamisel on elamuehituse üleviimine tööstuslikele alustele, organiseerides vabrikuis ja tehaseis elumajade üksikosade ja konstruktsioonide valmistamist ning monteerides neid kokku linna või asula territooriumil.“

Riikliku elamufondi taastamine ja ehitamine teostatakse viie aasta jooksul 72 400 000 ruutmeetri elamispinna ulatuses.

Pealeselle võtab väga suure ulatuse individuaalelamute ehitamine elanikkonna kulul riikliku krediidi abiga. Linnades ja töölisasulais moodustab individuaalelamute ehitamise ulatus 12 000 000 ruutmeetri elamispinda.

Külades ehitatakse kolhoosnike kulul riikliku krediidi abiga 3 400 000 elumaja, sealhulgas 2 240 000 maja saksa okupatsiooni all kannatada saanud rajoonides.

Töölistele, insener-tehnilistele töötajaile ja teenistujaile hakatakse müüma ühe- ja kahekorterilisi maatüüpi elamuid pikaajalise krediidi andmise teel.

Talupoegi ja maaintelligentsi abistatakse nende omade elumajade taastamisel ja ehitamisel krediidiandmise ning neile ehitusmaterjalide ja valmisdetailide müümise teel.

Viisaastaku plaan näeb ette kohalike nõukogude elamufondi remondi teostamise linnades viie miljardi rubla suuruses. See on kohalike nõukogude ja ettevõtete tähtsaimaks ülesandeks.

Linnade ehitustööde alal kavastab plaan taastada veevärk, kanalisatsioon, linnatransport, kommunaal-elektrijaamad ja saunad saksa okupatsiooni all kannatada saanud linnades.

Laiendatakse olemasolevaid kommunaalettevõtteid ja ehitatakse uusi: veevärk ehitatakse 16 linnas, kanalisatsioon — 13 linnas, trammihendatus — 8 linnas ja trolleibuseühendus — 20 linnas.

Linnade kommunaalmajandus saab viisaastaku jooksul 1750 trammivagunit ja 3000 uuema konstruktsiooniga trollei-

bust. Autobuste arv linnades suureneb 22 000 ja taksiautode arv — 15 000 võrra.

Linnade, külade ja töölisasulate heakord paraneb viisaastaku jooksul tunduvalt.

Selline on rahva materiaalse ja kultuurilise elutaseme tõstmise programm.

*

Sel kombel näeb uus stalinlik viisaastaku plaan ette sotsialistliku riigi tootmisjõudude määratu suure arenemise ja rahva heaolu ning kultuuri tunduva tõstmise.

Nõukogude rahvas võttis uue viisaastaku plaani vastu kui oma südameasja, kui oma tegevuse võitlusprogrammi. Selle programmi täitmise ja ületamise peamiseks ning otsustavaks tingimuseks on Nõukogude rahva loov jõud, mida juhib kommunistlik partei, tema kõrge patriotism, tema tööind, tema kindel tahe võita kõik raskused, mis on tekkinud sõja tagajärjel.

Viisaastaku plaani edu otsustatakse rahvahulkade pidevas võitluses jooksvate majandusplaanide täitmise ja ületamise eest kõigil rahvamajanduse aladel, igas käitises, igas tehases ja vabrikus, igas kolhoosis ja sovhoosis.

Seltsimees Stalin, väljendades kogu Nõukogude rahva tahet, ütles: „Nõukogude inimesed, eesotsas kommunistliku parteiga, ei säästa jõudu ega vaeva selleks, et mitte ainult täita, vaid ka ületada uus viisaastak.“

Selline linna ja maa töötava rahva pidev tootmise suurendamine, mis tähistas sõjajärgse stalinliku viisaastaku algust, avab uusi allikaid meie maa majandusliku arendamise tempo kiirendamiseks.

Makejevka metallurgiatehase kümnetuhandlise kollektiivi üleskutsel areneb kogu meie maa! sotsialistlik võistlus uue stalinliku viisaastaku plaani ennetähtaegseks täitmiseks. Loova töö paatos on haaranud miljoneid nõukogude inimesi.

Uue viisaastaku esimene aasta näitas, et meie maa omab kõik võimalused viisaastaku plaani täitmiseks ja ületamiseks. Täie hooga käib okupatsiooni all kannatada saanud rajoonide majanduse taastamine. Laial rindel areneb uusehitustöö. Kapitalimahutused 1946. aastal olid tunduvalt suuremad kui

sõjaeelsel 1940. aastal. Kõikjal tõusevad tuhande ja varemeist meie tööstuse hiiglased ja rakenduvad tööprotsessi. Kiiresti taastatakse lõuna-rajoonide metallurgia ja Donbass, kes 1946. aastal andis umbes ühe kolmandiku võrra rohkem toodangut kui eelmisel aastal. Käiku on lastud palju uusi käitisi ja osakondi, tootma on hakatud palju uusi produktsiooniliike. Tööstuse sõjajärgsest ümberorganiseerimisest annab tunnistust selline fakt: endise Laskemoona Rahvakomissariaadi 38 põhilist ettevõtet on üle viidud põllutööstuste tootmisele.

Meie tööstus on 1946. aastal eelmise aastaga võrreldes jõudnud kaugele edasi. 1946. aasta esimese kolme kvartaali tsiviiltööstuse toodang suurenes võrreldes sama ajaga möödunud aastal 19 protsendi võrra, 20. detsembriks ületas uue viisaastaku esimese aasta plaani Moskva, Leningradi, Kiievi, Riia, Tallinna ja paljude teiste linnade tööstus.

Kasvanud on transpordi töö ulatus. Suurenes ööpäevane laadimistöö raudteedel 1946. aasta 9 kuu jooksul, võrreldes läinud aasta sama ajaga — 12 protsendi võrra.

Altai kolhoosnikute algatusel arenes laiaulatuslikult meie maal sotsialistlik võistlus viljavarumisplaani ennetähtaegse täitmise ja riigile üle plaani vilja andmise eest.

Kümned tuhanded kolhoosid, paljud vabariigid, kraid ja oblastid täitsid enne tähtaega ja ületasid oma riiklikud viljanormid, sealhulgas ka rida oblasteid ja rajoonid, mis sõja ajal said kannatada saksa okupatsiooni all. Enne tähtaega on täidetud riiklik puuvillavarumise plaan.

Võitluses viisaastaku plaani täitmise eest ületab Nõukogude rahvas sõja läbi tekkinud raskusi. Neile lisandusid veel raskused, mis on seoses põuaga reas meie maa rajoonides. Põua tagajärjeks oli riiklike toiduainete varude vähenemine. Seetõttu tuli kaardisüsteemi kaotamine edasi lükata 1946. aastalt 1947. aastale. Neil raskustel on ajutine, mööduv iseloom võrreldes kapitalistlike riikide suurte raskustega — kapitalistlikule majandusele omaste pahede — kriiside, tööpuuduse ja rahvahulkade üha kasvava vaesumisega.

Nõukogude rahvas sammub kindlalt edasi ajutiste sõjajärgsete raskuste võitmise bolševistlikul teel.

Nõukogude plaanimajanduse süsteem, mis ei tunne kriise ega tööpuudust, kindlustab tootmise ja kapitaalhituse pideva ja kiire laiendamise. Viisaastaku vältel tõmmatakse tootmisse

kaasa meie kodumaa rikkalikud looduslikud ressursid, uued miljonid töölisi tulevad sotsialistlikesse ettevõtetesse.

Sotsialistliku korra eelised, Nõukogude rahva patriotism ja kommunistliku partei juhtimine kindlustavad meie maal arenenud suure ehitustöö eduka läbiviimise. Suurest Isamaasõjast väljus Nõukogude riik veel tugevamana, Nõukogude rahvas liitus veel tihedamini bolševike partei ümber, on kasvanud tema teadlikkus, organiseeritus ja energia.

Kommunistliku partei juhtimisel, suure Stalini juhtimisel täidab ja ületab Nõukogude rahvas uue viisaastaku plaani — Nõukogude riigi võimsuse kindlustamise programmi, töötava rahva materiaalse ja kultuurilise elutaseme tõstmise programmi. Sellega tehakse meie maal suur samm edasi sotsialistliku ühiskonna ülesehitamise lõpuleviimise ja kommunismile järk-järgulise ülemineku teel.

SISUKORD

I. NSVL majanduslik põhiülesanne	3
II. Uue viisaastaku plaani põhiülesanded	9
III. Tööstus uuel viisaastakul	26
IV. Transport uuel viisaastakul	38
V. Põllumajandus uuel viisaastakul	44
VI. Rahva materiaalse ja kultuurilise elutaseme tõstmine	54

Vastutav toimetaja A. MILLER

Л. М. Гатовский. О пятилетнем плане восстановления и развития народного хозяйства СССР на 1946—1950 гг.

На эстонском языке.

Ladumisele antud 25. I 1947. Trükkimisele antud 29. I 1947. Paber 56:79 cm ¹/₁₆. Trükiarv 10 200. Trükitähti trükipoognas 37 120. Trükipoognaid 4. Arvutuspoognaid 3,44. MB-00133. Tellimise nr. 137. Trükikoda „Punane Täht“, Tallinn, Pikk 54/58.

Rbl. 150